

Lansare

Vineri, 30 aprilie, în sala mică a Casei de Cultură «Geo Bogza», s-a lansat noua serie, de 32 de pagini, a «Revistei Noi». Cum, de vreun an de zile, manifestările de acest fel sunt însoțite și cu alte prezențe artistice, de această dată am putut urmări un recital de poezie de dragoste (Adrian Dochia, Emanoil Toma), fragment dintr-un spectacol în pregătire al Teatrului „B. P. Hasdeu” și vernisajul expoziției de grafică „Haute Couture” semnată de artista Lidia Nicolae. Evenimentul a adunat câteva zeci de câmpineni, pentru care poezia și arta plastică înseamnă ceva. Prezentarea revistei a fost moderată de redactorul ei șef, Florin Dochia, cu concursul decisiv al directorului C. Trandafir, precis și subtil în pledoaria sa pentru activismul cultural, pentru participare nemijlocită la crearea de valori spirituale de rang universal, renunțarea la provincialismul păgubos, evitarea enclavizării. S-a subliniat, printre altele, și meritul decisiv al sponsorilor din istoria revistei, de la Victor Bilciurescu, în vremea când era condusă de B. P. Hasdeu, la finalul secolului al XIX-lea, până la societatea care editează săptămânalul Zarva și a găzduit-o, ca supliment cultural lunar, între 2000 și 2003 și contributorii la apariția acestei noi serii. Pe bună dreptate, cei implicați financiar într-un asemenea

proiect au a binemerita de la comunitate, astăzi și în viitor, pentru că susțin o tradiție care înscrie Câmpina în Cartea de Aur a istoriei culturii naționale. De notat că organizatorii (Cercul literar „Geo Bogza” de pe lângă Casa de Cultură) au fost onorați de prezența directorului (Marian Ruscu) și redactorului-șef (Ieronim Tătaru) de la „sora mai mare” a revistei câmpinene, Axioma din Ploiești, care sărbătorește, cu o săptămână în urmă, patru ani de existență. Ieronim Tătaru a reamintit istoria și avaturile publicistice hasdeiene, contextualizând prezențele respective în istoria culturii române. Inițiativa grupului câmpinean, s-a spus, este admirabilă și încărcată de mari responsabilități, dată fiind tradiția pe care o preia - de la Hasdeu, la Geo Bogza - și pe care se cuvine să o ducă mai departe la un nivel și o complexitate în care nu încap comoditatea. Desigur, nu putea fi trecută cu vederea

Comitet editorial: AMUS - France Roumanie, Florin Anghel, Petre Buruiană, Mihaela Ivan, Mărgărit Mușat, Aurel Oprea, Bogdan Ene

ISSN 1223 - 429X

15.000 lei

Materiale nepublicate nu se înapoiază. Responsabilitatea pentru conținutul textelor aparține în exclusivitate autorilor.

Revista se poate procura de la chioșcul Muzeului Literaturii Române (București), de la punctele de difuzare ale Calliope din Ploiești și județul Prahova, de la librăria «Casa Cărții Libra» și Muzeul memorial B. P. Hasdeu din Câmpina

Tiparul executat la PRINTEURO Ploiești

necesitatea unei calități mai bune a tiparului, fapt subliniat, mai târziu, și de alți cititori - unii profesioniști - ai revistei.

Aniversare

Axioma, revista de cultură, religie și știință care pare la Ploiești a împlinit patru ani de existență luna trecută. Sărbătorirea s-a petrecut în holul generos al Teatrului «Toma Caragiu» din Orașul Aurului Negru. Au fost prezenți membrii redacției, colaboratorii - între

care și realizatorii *Revistei Noi* - și cei apropiați de această publicație impusă distinct în peisajul presei culturale românești din țară și străinătate. Cu toate greutățile inerente ale unui asemenea demers, în condițiile unei Românie în care tranziția nu se mai termină, Marian Ruscu, proprietar de tipografie și poet, și-l asumă integral, neobosit, adunând în jurul său oameni de valoare din diverse domenii ale culturii, în sensul cel mai larg al termenului. În afara literaturii, care își apropiază partea leului, revista include texte de filosofie și religie, despre arta plastică, muzică, matematică, șah... și are și un supliment trimestrial dedicat matematicii pentru elevi (realizat de un colectiv coordonat de Mihai Brescan) tipărit în câteva mii de exemplare. Imagini de la manifestarea aniversară au fost publicate în numărul 49 / aprilie 2005 al revistei.

Revista Nouă

Redacția:

Constantin Trandafir (*director*), Florin Dochia (*redactor-șef*), Emanoil Toma (*secretar general de redacție*), Serghe Bucur, Viorel Cernica, Christian Crăciun, Ion Lilă, Lidia Nicolae, Jenica Tabacu, Gherasim Rusu Togan

Materialele se trimit cu mențiunea “Pentru Florin Dochia” prin fax. 0244-306.107 sau 0244-336.291, prin e-mail dochia@starpulse.com sau prin poșta la Casa de Cultură «Geo Bogza», str. Griviței, nr. 95, cod postal 105.600 Câmpina, jud Prahova.

Informații la tel.: 0788-324.975 sau 0244-336.774

>>>>>>>>>>

credințe și obiceiuri”; „Bogdan Petriceicu Hasdeu și cultura populară”, strădania culminându-i cu acest ultim volum, parte premiat la „Festivalul de folclor” de la Baia Mare, din anul 2000. Structurat pe o grilă temeinic gândită, eseul „**Apa - stare de oglindă - o incursiune în universul acvatic românesc**” oferă atât specialistului, cât și spiritului mânat de curiozitate, o poartă de pătrundere și de familiarizare cu această lume fascinantă, poetic ilustrată și cu decenșă și erudipie comentată. Toate aceste calități ce se evidențiază în paginile cărții permit o lectură plăcută, iar personalitatea eseistului evidențindu-se prin căldura expunerii și decenșă decriptării acestei lumi cu actanșii ce se repetă, prin curgerea timpului.

Cât privește universul parcurs, un loc aparte îl constituie metafora fântâniei și a izvorului, aflate în starea lor cultică, din care excelează poezia descântecelor, a farmecelor și inișierilor, dintre care prea pușine se mai perpetuează în memoria colectivității. Câteva incantașii, de un farmec aparte sunt și cele grupate în practica „Botezului de curățenie”, din care desprindem câteva fragmente: „Ursitoare, torcătoarele! / Cu ce-mi rămâneși datoare! / Dă-i lui, copilului! / Puterile vântului! / Si-i mai dă-i, de la plecap! / Sâncelele soarelui, limpezimea cerului. / Subliniem invocăia adresată universului, întru apărarea fântâniei de duhurile rele : „Lună și lucriri de stele! / Ascultăși vorbele mele! / Răcorite de v-ăși vrea! / Nu stricăși fântâna mea! / lelelor, când băntuși! / Bune cu fântâna fiși / Nu-nghetăși izvoarele! / Că mor căprioarele / Tu pădure și hotar, / Fiși-i noaptea de pândar / lelele să nu mi-o sece, / Apa să-i rămână rece!” Salvate de la pieire, aceste valori ancestrale aduc în lumea modernă modele și practici din care se pot uor extrage reprezentări de un semantism divers, prezentate și-n celelalte capitole, precum :apa, la întâlnirea nou-născutului cu lumea, în spectacolul nunșii, pe drumul marii treceri; apa în reprezentări vivificative, în proceduri inișiatice și multe altele. Prin toată această contribușie la decriptarea unor valori de marcă ale spiritului nostru popular, scriitorul și folcloristul Gherasim Rusu Togan își împlinște o veche și solemnă chemare: valorificarea credinșelor de demult ale propriului neam. Asemenea, și-n creașiiile sale literare, precum romane și poezii, transpar motive din acest Univers. Hotărât să-și continue cercetările, autorul, după a sa destăinuire, are în vedere completarea acestor universuri cu două metafore noi : „Pământul” și „Focul”. Încrășători în strădăniile sale, reamintim faptul că toate aceste aparișii au fost finanșate din fondurile a două ministere: al Culturii și al Educașiei, gest ce ne dă convingerea că prepuirea acestor valori mai dăinuie încă!

Nicolae GEANTĂ

Luca Pișu

Temele deocheate

ale timpului nostru

Cel mai greu lucru atunci când scrii despre Pișu Luca este să nu cazi în pastioă. Stilul său inimitabil are ceva „imperialist” care-și ocupă instantaneu mentalul și te simți prins fără să vrei în jocul lingvistic ameșitor (*vertigo*). Cred că asta și urmărește. Pentru cine-l citește prima oară, sigur că textul are valoarea unui oc,

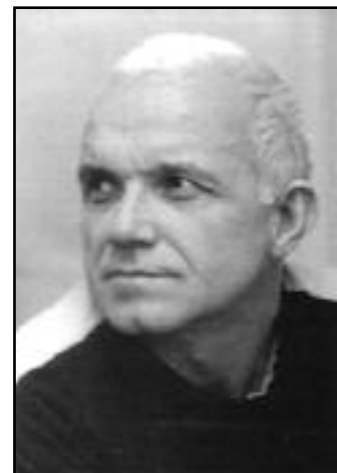
dacă însă îi parcurgi cele vreo zece cărși în ordine, efectul de surpriză ludică se estompează și popi accede la fondul „serios” al comunicării. Dacă adjectivul din ghilimele nu are ceva peiorativ pentru autor... De altfel, cărșile sale par decupaje întâmplătoare, într-atât teme, personajele (viașă din *Universecuritatea ia ototă*, cum îi spune autorul, descriindu-i inubliabil fauna, sau viașă „*Huniunii scriitorilor*” etc.), sintagmele se reiau de la una la alta. Este tot un joc naratologic pe care numai timpul îl segmentează în cărși: *Însem(i)nările Magistrului din Cajvana*, *Naveta esenșială*, *sentimentul românesc al urii de sine*, *Breviarul nebuniilor curente*, *Ultima noapte de dragoste și întâia noapte de filosofie*, *Fragmente dintr-un discurs in?comod*, *Eros*, *Doxa & Logos...* De unde provine ocoul? De la vocabularul de pe ulișă mică, de la inventivitatea lexicală multiidiomatică și inepuizabilă, cuvinte valiză, etimologii populare, calambururi, invenșii & reconstrucșii & deconstrucșii lingvistice, de la ineditul punctelor de abordare a unor teme. După ce te adaptezi acestui limbaj, ca și cum ai pune pe buze o băutură foarte tare, îi simți savoarea și ai mai tot bea. Campionul patafizician face portrete în *aqua forte*, are pinte fixe pe care nu le iartă în nici una dintre cărșile sale, după cum are și inexplicabile toleranșe. Umorele acestea nu șin însă de pamflet, ci de un alt gen, greu denominabil, invenșie cu brevet propriu. Știinșă de carte este pusă abil în pagină, notele (și necuvișne li se spune) sunt ele însele un spectacol ce poate fi citit ca atare, total independent de text. Despre ce scrie, aadar, magistrul din Cajvana? Despre cum miroase Occidentul fecalizat canin, despre dezastrele învășpământului din același Occident „marxturbant și cacoșin”, despre romanele cu cheie, construiește un minunat proiect de istorie contrafactuală: ce s-ar fi întâmplat dacă românii n-ar fi practicat întoarcerea „curvească” a armelor împotriva Germaniei și ar fi rezistat o vreme pe linia Carpă-Focșani-Nămoloasa, scăpând finalmente (ca Finlanda!) de bolșevizare, analizează detaliat scandalosul (în sens superlativ) volum de poezie patriotică al lui Mihail Gălășanu, detaliază farse antologice ale clujeanului Doru Vartic și așă (tot) mai departe, mai suna-vei dulce corn? (v-am spus că nu popi scăpa de năprasnicul chef ludic al autorelui). Luca Pișu este dușmanul nu numai al clișeelelor care fac limbajul suportabil, violentându-l cu har la fiecare (pro)pozișie, dar și al temelor comune. Ca orice joc adevărat, și jocul său are o miză enormă, bine mascată în aparentul derizoriu al anecdoticului, și limbaj necenzurat. (din fericire, nu s-a inventat un CNA și pentru cărși). Pintele sale permanente sunt semidoșpii, poltronii, comuniștii cu o mie de feșe (autorul ar zice feșe și ar glosa despre actul fundamental al înbucării, al sărutului ceremonial în dos, specific suszisului regim), lașii, continuitatea infrangibilă ceușescoilliescoconstantinescoiariliesc-iană. Nu este o carte comodă și nu este recomandabilă persoanelor sensibile și slabe de inimă. Pentru că este un test al minșii rapide și capabile de asociașii vertiginoase. Își trebuie un mare curaj, pe care nu mulși îl au în literatura noastră de azi, nu să scrii lucruri scabroase precum Pișu, asta încearcă o grămadă pentru a-și masca lipsa de cultură și de har, ci pentru a spune lucrurilor pe nume fără menajamente. Chiar dacă adăugând și un belșug de umoare neagră dar sinceră. Își trebuie șișinșă de carte nu glumă ca să te popi juca nepedepsit cu astfel de lucruri cu care ia ototul nostru jonglează feeric. O carte pentru gurmeșii. (C. CRISTESCU)

Liviu Ioan STOICIU

Poeme cenzurate (1984-1985)

Tu popi să mă urăți

Cu orgoliul tocit, bătuit de „mărirea ce
Zdrobește” asurzit și dezbrăcând o
bomboană
din poleiala ei galbenă, iubito, pară, tu popi să mă
urăți dacă
în faptele mele am umblat după
potcoave de cai
verzi? Drumurile pe
aici sunt suspect de descurcate și de presărate cu
flori...

Liniște. Înpelege, fericirea nu e în trecut, e în
viitor și e la o aruncătură de băp: bate să
i se deschidă. Degeaba... Bate. A
muri și a învia de trei ori până
azi. La picioarele
lui păsările urmăresc viermii, care
fac legătura de la o stare la alte: se regroupează.

Tencuiala de ghips a casei de bilete la intrare,
modelată
cu sâni de femeie, se mai surpă o
bucată din partea din dreaptă, sus, acolo unde e
crivăpul... Voi
priviți totul prea de aproape... Lumea e trădătoare, fila
în calendar, neruptă: o
nouă pierdere a elanului vital? Făcuți prost, numai
aurul sta neînvinș... Bate. Bate să intre.

O mândrie a vidului: ochii tăi, dragoste-la-a-doua-
vedere, astrali... Succesul
lui cu ei. Plus
mitologia, câtă e, din oglindă, familială: a
începutului și sfârșitului, ce e la răsărit e
la apus. Neisprăviți...

Trântit în buruiună, gata să își
vândă sufletul primului
patriot
prăpădit ce îi va deschide.

Fiara, ascunsă

„a ars tămâia pe vârful muntelui...” îmi sărupi mâna,
iubito,
ce eufemism... îmi
bate sângele în urechi: ah, și pipățul tău strident... fiara,
ascunsă după rădăcinile uscate, aruncate pe malul
fluviului
după inundăprie, cine mai șteie în
care viață, profepind și pe deasupra baloane umflate
cu aer
cald, cu piloți, cu încăierarea lor de beșivi... stai lipită
de mine la
soare, pe cadran, în piața dansului, clipind rar,
descărnată de dorință, în
condițiile pământului primitiv, iubind nebunia

grăul, la distanță, vărsat în vânt, să fie curăpat, și în
el pușii, de pește
clipocind... apoi colierul tău, din material transparent,
aruncat în timpul

dragostei după o
voce din copac, batjocoritoare: ce a crescut și ce a
înconjurat

locul : prin
el se vede în sala tronului, cu pardoseala în
roșu... pe aici cântă o pasăre cu miros pătrunzător,
care ține
umbră și spală picioarele trecătorilor și calul de
schimb, cu

patru
aripi, de la carul prinșesei
pitice, cu sâni uriași, „întrupare a
spiritului”, acoperită cu lut galben,
sacru, mănâncă orez fierț în lapte din mâna
leproșului, a
bufonului, cu ochii ironici, cine o fi?... îmi e cunoscut
la chip: și mie

sila îmi va înfrânge destinul, mă bat eu cu palma pe
inimă, cu

o voce
răsunătoare, cu obrazii
scobiți și cu caninii proeminenți: o să te mănânc...
mă sperii de ce spun... tu,
mă mângâi iar, îndelung... din cer, murdăria zeilor,
câzând
iar întunericul, ca putregaiul pe
pâine, acum...

Vociferând

Colea, vociferând pe drumul de însopire: până
îi va veni rândul, nu? Rândul și
tămăduirea, când nu va mai avea nevoie și o va
vedea deodată pe ea, bra, a^oa
cum este, în pat cu un prunc nou
născut la sân... Dar pânăii
va veni...

Cu moralul la pământ

Tu poate nu mă crezi, bat
strugurii în fereastră... Nu îi bagă în seamă, te
cred: suntem și noi ca
ei, cu moralul la pământ, înfrânți.

Umflați de plâns, boabă cu
boabă: ascultă
fâlfăitul păsărilor călătoare, care
își vând cugetul după apusul
soarelui. Sunt păsări ale fluviului
subteran, care izvorăște în infern și se varsă în
Marea Neagră, reprezentând
trâncăneala. Încotro să
o mai luăm, am rămas fără pară...

În calea°că

schimbând vorba: în calea°că, dezgustat, în
miros de naftalină: cu
muzicanții ăia pe capră, pigani, privind,
zgâlțânați, la tavanul cu amora°i, milo°i
și cu papagalul cu
gâlbinare
cojind cu ciocul plăgile trimise din cer de pe
spatele meu
rămuros, perfect deghizat și nemaiterminând...

Nemernicul

Sprijinit în creangă de brad, curăpată, în
formă de cârjă, înfă°urată
în câlți și unsă cu smoală, torpă în mijlocul
crinilor de pădure: „lăsați orice gând voi, ce intrăți”...
Nemernicul, vorbind în semne la
urechea din cer.. Nimic nu mai este cum a fost,
numai
dragostea noastră a rămas ca la început:
du°umeaua
dată cu motorină, la cinema „Popular” Adjud stricând
atmosfera... și războiul, zgomotos: la zid
după filmul sovietic, unde pânza berbecului e
udată permanent, după
un rând de scaune... Care fac legătura cu
trecutul. Trecutul, împrejmuit de animale cu figuri
vesele, sfâdit: cu haine caraghioase.

Binecuvântată

Își sărut coperta jurnalului... Binecuvântată
slăbiciune a descoperirii
misterului în
noi: împreună. Fii binecuvântată...

Rătăcit în tunel

Pozând cu voluptate
Dantelele roase, în căminele de studente, unde
iepuri
sălbatici ai timpului își
tremură pupilele... Drum al speranței.

Vino, tu, cel în armură
rătăcit prin tunel, vino la un ceai de mu°epel, să
ochim
în plicurile secrete ale fecioarelor
gre°elile
gramaticale... Până
nu se strică și răul.

Trădările din tinerețe toate se răzbună
la maturitate... Au

în spinare cadavrul trecutului. Cigulind
din ciorchinele de strugure pe
încolăciturile
vișei de pe stâlpu din gard, unde
stă murgul legat: tu, patrie cerească, îndepărtată din
ce în ce... O stare crepusculară.

Sfânt

Ce blestem lăuntric mă ține în loc? Aici
unde e inima: ea
oare îmi barează calea de acces pe lumea cealaltă,
sub păpa

stângă? Cu ramurile de busuioc atârinate de o
parte și de alta a icoanei de la răsărit, rememorate
din casa părintească, una de bălci
pictată pe sticlă de sfânt, care
în închipuirea mea semăna cu amantul, bolnav de
gută al
cantonierei

Film

El, unul pigănos, călcat în urmă cu trei
ani de tren, în coarnele taurului... Film: că
stai tu, lele... Tâind respirația oamenilor: păzitoarea
apucase însă și
terese o jumătate din desen. Cine
să îl completeze la
loc? Îi plătește el biletul de control, îi
trage o palmă zdravănă și... o duce coaptă, coaptă-
coaptă la masă, gata tăiată felii, la bucată, la
sapă...

Această goliciune

Cu melancolie, ținând regim pe durata zidurilor
trebuincioase, cu
chip de floare: această goliciune... Întunericul, la
fereastra
deschisă, umflat de curent și răsturnând
imaginea cu maimuța scăpată de la circ, jumulită,
care
caută cuiburi de vrăbii în hăpi°uri: bolborosind
din adânc... În epifania de primăvară: sperietoare
surzătoare, cu un craniu ciupit de molii, uitată de
anul

trecut culcată
alături de pat, ce compui tu acolo, ridicată
deasupra cărărilor întortocheate din
lan? Locul unor experiențe
preliminari. Auzi, să conduci tu și
pe celelalte suflete...

Venind... Vorba! Îmi amintesc: învelit
în celofan, buchetul de femei uitat pe
o banca din parcul
central, pășit...

Final

Stins de acum, învâpat cu gândul: nu
mai e nimic de făcut, valul
prăpastiei pline de repro°uri se întinde și funia
pentru legarea hoștilor, adunată în ceruri, îmi
dă și mai acută senzația de final.

Florin DOCHIA

33 - piatră, pasăre, duh

[2]

oricât de pa^onică, moartea e acidă, ea arde
vorbele ^oi privirile, chiar ^oi
ale mele - mi-a zis prințul auriu,
pe când îl visam întorcându-se în firida
de sub carpeta de in.

mai adu un pahar de vin, a zis constantin,
^oi apoi mergem să desfacem nodul
gordian cu spada de lumină
a prietenului meu alexandru
(il uitasem pe etajeră ^oi acum mă îmbia
la beție sau Dumnezeu ^otie la ce)
nu totdeauna dorințele noastre diferă
^oi eu vreau să cuceresc lumea
dar pe aceea de dincolo de aceasta.
nu vreau pârână ^oi păsări ^oi copaci
^oi pietre ^oi pe^oti ^oi cărbuni ^oi unelte
nu lumea de apă
nu lumea de foc
nu lumea de metal
nu lumea de aer
vreau lumea dragoste s-o înstăpânesc
cu sângele fierbinte al morșii mele.

[5]

("L'atra face del ver")
de acolo vine ecoul misterului
giacomo s-a ascuns dincolo de întunecata
față a adevărului, în spatele bibliotecii
care-^oi visează focul purificator;
urc în metrou cum contele leopardi
în trăsura din fața castelului
aud sirenele pompierilor prin gurile de aerisire
sau e doar semnalul atacului asupra alexandriei
mai e vreme de trecut până la
prima venire a mea ^oi a doua
nu ^otiu dacă se va mai întâmpla,
dacă mi se va mai permite;
numai unul poate fi adevărul,
cel de-al doilea e doar o haină
care îmbracă aerul
(atenție, se închid u^oile,
urmează stăpia vatra luminoasă fără peron!)
rafturile se prăbu^oesc în cenu^oă ^oi
sub ea sunt eu, omul care sfințe^ote focul,
mângâie vreascurile ^oi le urse^ote.

[7]

ce mai dansează soldașii la poalele dealului!
ce mai bucurie pe ei la venirea ploii!
peste pielea trupului meu s-au deschis
robinetele frigului (cum i s-a întâmplat
lui demetru, cel ajuns sub boscheși,
la ^osea, va spune george mai târziu)
numai sufletul mi-e fierbinte, bolnav

de o boală numită sentiment, carnea
îmbrăcată în ^oiroaie de apă s-a refugiat
în provincia durerii, e între ele o fisură în care
mă strecor să adorm împreună cu
jivine ale pământului, ale apei ^oi ale
aerului, cu alte bestii neinventate încă
din mila ^oi indiferența celui ne^otiut;
ce dans, ce bucurie, la poalele dealului!
ce singurătate, aici, sus, îmbrăși^oat de crengile
unui copac pe care abia îl visează sămânța!
ce lume în lume departe de lume!

[8]

din unda apei mă prive^ote un străin familiar,
fac pasul alături ^oi el se strecoară pe lângă mine
cel din secunda trecută - deja încep
să compun ceasornicul din fire de păianjen,
e singura capcană care-i poate opri zborul,
aripa lui e doar o pată albă pe câmpul alb al
clipei ce vine - o tăcere pufoasă în
urma lui, ca în diminețile acelea când
mireasa blândă ne aduce zăpada ^oi
el se face mirele ei pentru o noapte;
străinul continuă să mă privească familiar
din apa fiecărei clipe a râului, trebuie
că mă ^otie de undeva, dintr-un vis al lui
ori dintr-o întâlnire uitată - eu sunt cel
astăzi venit, tu ce cauți acolo ^oi de când?
l-a^o întreba, dar imaginea tremură
repetându-mi gândul, dorința, mirarea
neputința ^oi mă prive^ote familiar...

[9]

...apoi noaptea vine ca o lungă ^oi tandră lapidare,
păsările ^oi insectele se retrag în somn,
luna geme u^oor la marginea de^oertului,
singura prezență este absența Ta ^oi
încep o catedrală nesfârși^otă în jurul tăcerii,
o construcție din lumina cuvintelor nerostite,
un vis din care antonio gaudí se va trezi prea
devreme sau nu se va trezi niciodată, de aceea
vin turi^otii să se fotografieze cu tăcerea în spate,
cu ochii aprinși de sindromul stendhal
când retina adună iesle, magi ^oi mulțimi,
ah, mulțimi ascultând în transă cuvântul
de pe munte ^oi eu, cu sudoarea pe frunte,
câlcând pe apele veneției printre gondole,
gladiole ^oi condotieri - răsună în
piața multicoloră glasul de sticlă:
cine aruncă primul cu piatra?

Fântânarul

Stefan MITROI

Proză

Dacă oamenii ar fi fost mai atenți la drumurile lui Preducel din săptămâna în care Paulina aștepta din zi în zi să nască, nu le-ar fi fost greu să-și dea seama ce pune fântânarul la cale. Anghel pleca în fiecare dimineață la ora 9 și se întorcea în jurul prânzului sau seara cu pachete uriașe. Că-n lăzile pe care le descărca el în fața porții nu puteau fi scutece sau biberoane pentru copilul pe care-l aștepta era limpede ca bună ziua. Firește, cu condiția să observi ce se întâmplă. Dar, ca un făcut, în ciuda reputației lor de oameni excesiv de curioși, nici unul dintre purăneni nu observase. Anghel cumpăra, odată la câteva luni, din Alexandria diverse mărfuri, fără de care nu-și putea face așa cum trebuie meseria: scoabe, cârlige, burghie, lanterne, lanțuri, sfoară, rulmenți, vaselină. Toate astea încăpeau într-un cuțar pe care îl putea duce orice om în putere în spate. Acum însă cărase marfa cu camionul, de parcă nevasta urma să-i nască nu unul, ci o țără de copii. Ar fi fost suficientă însă o privire îndeajuns de atentă pentru a observa că încărcătura din camion n-are nici o legătură cu venirea pe lume a unui copil. Preducel a descărcat din mașină fel de fel de lucruri care nu semănau cu nimic din ceea ce i-ar fi fost de folos unui nou născut. Și nici mamei sale. Mosoarele cu frânghie groasă erau prea mari ca să fie jucării. Cupele de funicular, înșirate pe un lanț ce părea că nu se mai termină, speriau un om în toată firea, darmita un copil. Acestora li s-a adăugat o sumedenie de unelte metalice, ba ca niște brazde de plug, ba ca niște roți dinpate, căroro un necunosător n-ar fi știut să le dea întrebuintă. Văzându-le însă de aproape, ar fi înțeles și necunosătorul care e rostul lucrurilor cumpărate de Anghel.

Dar de ce atât de multe? Sau de ce în cantități atât de mari? Preducel voia să știe o fântână ca toate fântânele sau altceva? Această întrebare ar fi ajuns să-și pună cel ce ar fi luat seama la dese drumuri făcute de fântânar la ora 9, în săptămâna de dinaintea venirii pe lume a fiului său. Nimeni însă nu se aflase prin preajmă, sau, dacă s-a aflat, a zis, așa cum ziceau ei de obicei: Are comenzi multe Anghel. Și-a luat cele trebuincioase. Numai cine se pricepe la pușărit știe ce sunt toate drăcoveniile astea. Dar cine se pricepe? Se pricepuse Toma. Și-acum Anghel. Singurul băiat al Simioanei Preducel și al soperii ei, Florea, plecat cu, ehei, o groază de ani în urmă pe front, iar de acolo în pustiul rece al Siberiei, de unde nu s-a mai întors niciodată. Nici el, nici vreun vestit despre el.

Anghel se apucase să știe o nouă fântână. Foarte bine! Dar de ce nu mai ajungea odată la capăt?! Că începuse treaba de o lună și sfredelul băzâia în continuare. Cât privește grămada de pământ din curte, aceasta lăsase mult în urmă ulucile gardului, se ridicase până la streașina casei, iar acum începuse să se lăpească. Anghel l-a cărat cu roaba pe câmpul din apropiere. Noroc că sta la marginea satului. Dar, după o lună, curtea s-a umplut din nou, Anghel l-a împrăștiat și pe acesta pe câmp. Sute, poate chiar mii de roabe cu humă clisoasă a dus fântânarul lună de lună. S-a format aici cu timpul un dâmb pe care oamenii l-au numit dâmbul lui Anghel. Acesta s-a transformat în

măgura lui Anghel, pentru ca, după doi ani măgura să devină muntele lui Anghel. Dar încă nu trecuseră anii cu pricina. Doar primul dintre ei se scursese și lumea a început să-și pună întrebări: Ce fel de fântână știe Anghel? Dăduse cumva peste un strat de piatră de nu mai ajungea odată la fund? Dacă nu dăduse, unde se tot ducea în jos? Când avea de gând să se oprească? Ce căuta? L-ar fi putut întreba chiar pe el, însă de la o vreme Preducel nu se mai arăta deloc la fașă. În ultimul timp pământul ce se aduna în băătăură era cărat pe câmpul din spatele casei când de Paulina, când de Simioana. Te pomenești că el nu mai iese deloc la suprafață! Și-a dat cineva cu părerea, dar nu era adevărat, în primul an și chiar câteva luni din cel de-al doilea, Preducel venea deseori înapoi din pământ. Dar cum ieșea la lumină, la întuneric, mai bine zis, că se întorcea numai noaptea, se spăla în mare grabă, mânca, tot în grabă, ceva și, frânt de oboseală, se trântea pe pat unde nu-l prindea niciodată răsăritul soarelui, căci, încă din zori, el cobora cu ajutorul frânghiei și al scripeților care uierau subțire, în noaptea de nepătruns a pământului, pentru a-și continua drumul spre adâncuri, căutând ce nimeni altcineva în afară de el și de Ciocănel nu știa. Oamenii nu se gândiseră însă că Ciocănel ar putea ști. Ar fi fost dat iute fuga la el să-i lămurească. Dar nu le-a trecut prin minte să-l întrebe pe secretar. În mod inexplicabil, Ciocănel, căruia nu-i prea sta în fire să-și pină gura, a păstrat multă vreme secretul încredințat, la ultima lor întâlnire, de Preducel. Nu-i mai plăcea lui Anghel lumina? De ce pleca la treabă cu noaptea în cap și nu se întorcea niciodată înainte de venirea nopții?

- Îmi place, mamă, cum să nu-mi placă? Îi răspunsese el Simioanei, pe la începutul coborârii sale în pământ, dar am nevoie de cât mai mult timp să pot ajunge până acolo unde mi-am propus să ajung.

- Unde, Anghel? a îndrăznit Paulina.

- Departe, foarte departe, e tot ceea ce i-a răspuns el.

De ce plecase într-acolo și ce căuta cu atâtă stăruință în măruntaiele pământului, cele două femei nu cutezaseră să-l întrebe. Ele știau doar că o dată sau de două ori pe lună trebuie să împrăștie pe câmpul din apropiere pământul ce se înălța lângă fântâna la care tot știe Anghel. Altminteri, casa lor și acareturile din preajmă ar fi fost îngropate cu totul. Poate că și gospodăriile vecine erau înghipite de pârâna dislocată de fâlcile uneltelor lui Preducel din adâncul pământului. Așa se născuse muntele lui Anghel, care nu era chiar un munte, ci un mușuroi uriaș, cum nu se mai văzuse niciodată prin partea locului și, nemaivăzându-se, oamenii îi spusese munte surprinși de apariția în satul lor a unei forme de relief, care vara le acoperea cu umbra ei casele, iar iarna, îi umplea de bucurie pe copii, fiindcă dobândiseră un loc de dat cu sania cum nici în vis nu visaseră. Pentru că la început movila era cheală, lipsită cu desăvârșire de vegetație, ceea făcea să te cam ia cu frig pe timp de vară, dar nu frigul acela după care tânjesc oamenii din câmpie când îi lovește în moalele capului dogoarea necrupătoare a soarelui, Tămâița a încercat să-i convingă pe cei de la primărie să o acopere cu pomi.

Dar nu i-a dat nimeni ascultare. În sinea ei, limbuta trăgea nădejdea că se va prăsi, ca odinioară, pădurea în marginea satului și că Anghel, care-i da peste cap proorocirile, apucându-se de săpat fântâni în loc să plece în lume, se va lăsa ispitit de chemarea colnicilor, pornind, precum străbunicul său fără nume, într-o lungă și misterioasă călătorie, uitând, așadar cum se întâmplase cu topii bărbății din neamul lui Preducel, să se mai întoarcă.

Paulina îi citise de la distanță aceste gânduri și reînnoiește promisiunea că-i va frânge picioarele dacă o va împinge necuratul să-i treacă pragul. Tămâița nu înpeleaga deloc de ce lucrurile se petreceau altfel decât prevestise ea. Abia mai târziu, cu puțin timp înainte să moară, cotoroanța bătrână avea să-și dea seama că i se adevăresc spusele, evenimentele curgând în sensul așteptat. După toate calculele, Anghel coborâse la cel puțin un kilometru în pământ. Fântâna săpată de el era mai adâncă decât toate celelalte fântâni ale satului puse la un loc.

- Cum să ajungă la un kilometru? se mirase Voicu Zăpadă într-o discuție purtată cu Ciocănel, în biroul acestuia de la primărie.

- Dacă n-a dat peste un strat de piatră greu de străpuns sau peste altceva asemănător, a depășit kilometrul, a fost de părere secretarul.

- Păi n-ar avea cum să respire la o adâncime atât de mare.

- Uite că are.

- Bine, bine, dar acolo jos, în mod normal nu există oxigen. Anghel ar trebui să se sufocce.

- De unde îți tu, Voicule?

- Cum de unde? Din cărpi.

- Cei care au scris astfel de cărpi, au coborât vreodată până la adâncimea de un kilometru în pământ? Îți spun eu, n-au coborât. Așa că n-au de unde să îți foarte exact cum se prezintă situația pe acolo. Îți dau și ei cu presupusul.

- Dar Anghel umblă de la 18 ani prin pământ. A coborât în toate fântânile pe care le-a făcut. Și sunt câteva sute. Poate o mie. El a ajuns, dacă aduni fântână cu fântână, mai jos decât acum, a lăsat de mult în urmă kilometrul. Omul ție cum e pe acolo pe dedesubt. Dacă s-ar simți în pericol, dacă ar observa că-l amenință ceva, fii sigur că n-ar merge mai departe, ar întrerupe imediat coborâtul, întorcându-se la *comenzile* pe care le-a tot amânat.

- De ce nu mergi să stai de vorbă cu el? Dumitale și-ar răspunde la orice întrebare. Țiu că ești unul din puținii oameni în care are deplină încredere.

- I-am promis, când mi-a povestit ce are de gând, că n-am să-l tulbur cu prezența până când el n-o să considere că are ceva cu adevărat important să-mi spună.

- Bine, dar au trecut doi ani și el...

- Da, ar fi trebuit să-mi trimită un semn. Nu se poate ca Anghel să nu aibă după atâta timp ceva de spus. Cred că e cazul să văd ce e cu el. Așa că mâine, fiindcă tot e duminică, o să-i fac o vizită.

Dar, spre surprinderea lui, Ciocănel nu l-a găsit pe Preducel acasă. Unde plecase? Nu plecase nicăieri. Păi dacă nu plecase, de ce nu-l vedea? Pentru că nu venise la suprafață. Rămăsese acolo dedesubt.

Dedesubt? Dacă pășise ceva? Le trimisese un bilet? Luaseră, în vreun fel, legătura cu el? Ce-i venise să-și petreacă noaptea în fundul pământului? Nu, nu pășise nimic. Și nu era prima noapte în care Anghel nu mai

urca la suprafață. Trecuseră mai bine de două săptămâni de când n-o mai făcuse. Și scrisese pe o bucată de hârtie că o să vină din ce în ce mai rar în perioada următoare. Fiindcă ajunsese departe și drumul de întoarcere îl istovea. Ar fi însemnat să risipească, pentru a urca la suprafață, o groază de efort și de timp, cât nu merita o singură noapte de stat acasă.

La început, în prima jumătate a primului an, s-a întors seară de seară din pământ. Pe urmă, în jumătatea cealaltă, a venit la câteva seri odată. În al doilea an, l-au văzut ai lui doar la sfârșit de săptămână, apoi la sfârșit de lună, pentru ca, acum, să le spună c-o să vină și mai rar.

- Bine, bine, dar el cu ce trăiește acolo? Ce mănâncă? Are haine de schimb? Cum doarme?

- Îți trimiteam periodic pachete cu haine și mâncare. De dormit, doarme în picioare, dacă nu cumva la adâncimea aceea lucrurile or fi stând altfel decât pe pământ. Susul să nu mai fie sus și josul jos, ca aici, la suprafață.

Poate că Anghel merge în jos pe orizontală. Așa că, noaptea, el

doarme cu spinarea pe pământ, ca într-un pat. Nu îți tu dacă o fi așa, că nu l-am întrebat.

- E posibil să fie. Dar cum naiba poate să facă față la umezeala și frigul de acolo?

- Frigul? Zice că nu mai ție cum să scape de zăpușeală. Asta e tot ce ne-a spus cu precizie până acum: că cu cât înaintează prin pământ, cu atât e mai toropitoare căldura care-i iese în cale. Altceva nu ne-a mai spus.

- Măi să fie!, s-a mirat Ciocănel. Și când credeți c-o să mai apară pe acasă?

- În orice caz nu prea curând. Poate peste o lună, poate peste două.

- Anunțați-mă neapărat când vine. E musai să vorbesc cu el.

Cele două femei i-au promis că-l anunță. Cu toate acestea, Ciocănel a ieșit din curtea lor neliniștit. Ba chiar abătut.

Trecuseră, va să zică, doi ani! Cum de reușise să nu se abată deloc pe la Preducel?! Deși simțise tot timpul nevoia să afle noutăți în legătură cu el, nu se apropiase de curtea sa până azi, când îi fusese dat că constată că fântânarului puțin îi păsa de înpelegerea lor. El se pînuse de cuvânt, nu spusese nimănui nimic, dar Anghel nu-i dăduse nici o veste și, mai mult ca sigur, n-avea să-i dea prea curând vreuna. Și nu pentru că în cei doi ani de scormonit prin pământ, fântânarul n-a trăit nici o întâmplare ce merita să fie povestită – asta nu se putea, era exclus, și cărțile ar avea câte ceva de povestit din găurile lor dacă s-ar pricepe să vorbească. Preducel văzuse cu siguranță și altceva decât întuneric și umezeală în lunga sa coborâre în pământ, însă nu se grăbea să-i spună ce, îl trata cu indiferență, poate chiar cu răceală, era foarte posibil să nu-i spună niciodată.

(fragment din romanul **GAURA sau Apă vie, apă moartă**, în curs de apariție la editura Libra)

Fapte bune cu Lisa

Alexandra TÂRZIU

A fost odată o lume cu trei dimensiuni clare, cu o istorie și o morală. De câtăva vreme însă, numărul dimensiunilor ei crește vertiginos prin ceață, istoria și morală se fac tot mai relative. Cine vrea să mai găsească, totuși, niscaiva puncte fixe - periculoase și ele, cum tim - e îndrumat, culmea, spre Paradis sau spre Infern, adică tocmai către cele mai puțin verificabile creații ale spiritului. Dar n-o fi oare spiritul ăsta lucrul cel mai sigur din Univers ? Ia te uită ce-am ajuns să vorbim ! În fond, vina nu e a noastră, ci a Alexandrei Târziu. Uimirile ei, fermecătoare și treze, umorul ei, vădit dar nedeclarat, un sarcasm ca un smash pe care-l cheamă terenul gol din fața jucătorului se aplică asupra noii populații pământene formate din strategii, impostori, clovni, transsexuali, agenți umanitari și de alte felurite "orientări" care împing înainte lumea pe un făgaș neliniștitor. Construind cu aceeași naturalețe pseudoreportaje, pseudopovestiri și pseudofabule, această scriitoare reușește - cu un har de zile mari și o imaginație hrănită de cele patru zări - să nu mintă niciodată. O excepțională performanță, care are la activ peste 45 de ani de frecventare a prozei - să cităm doar Sperietoarea din Hors, roman, Editura Cartea Românească, 1979; Locatarul, roman, Editura Eminescu, 1979; Dovezi de iubire ce nu se mai termină, proză scurtă, Editura Dacia, 1981; Cel ce ne scapă, roman, Editura Cartea Românească, 1992; False obiecte prețioase. Schițe și povestiri din Lumea Nouă, Editura Fundației Culturale Române, 1998; America, pantoful Cenușăresei, proză scurtă, Editura Alfa, 2002. Și, dacă a predat româna la Washington din 1987 încoace, în propria ei românească s-a culbărit o planetă de întrebări de care ar fi păcat să nu luăm cu toții cunoștință. (Adina Kenere*)

Trăsesse scaunul mai sub umbrelă și se așezase ostentativ cu spatele la acea prerie pe al cărei abdomen sterp nu mai creștea decât sârma ruginită a cactușilor.

- Când am plecat eu de aici, câmpul ăsta încă mai dogorea în splendoarea spicelor, uite așa se ondula, ca un aur lichid în palmele verilor toride. Dar a dispărut, se lamentase el.

- Unde? întrebuse Lisa, întinzându-i meniul.

- Acolo unde dispar toate splendorile, tot ce e frumos...

- De ce? se mirase ea, aranjând distrată solnișele.

- Așa, pentru că frumusețea e de neiertat, îi destăinuise el, aruncând încă o privire furioasă câmpului ruginit. Și, ia zi, cine-i tatăl tău? o întrebuse apoi, lăsându-se pe spate și privind-o cu ochi de dealer.

- Cine să fie? răspunsese ea, contrariată și în același timp intimidată de impertinența întrebării.

- Atunci ce-ai zice de niște planuri ? se lansase el, aprinzându-și trabucul.

- Nu, planuri nu vreau, îl respinsese ea stângaci.

- Atunci bani? Deși, ce să faci cu banii în pustietatea asta?!

- Aș scăpa de ea.

- De asta nu se scapă.

- De ce nu ?

- E în noi.

- Și de ce să nu încerc?

- Încearcă, dar ai să te întorci. Așa cum mă întorc și eu, vară de vară...

- Păi de ce?

- Fără pustietatea asta de aici, s-ar putea să nu mai fie nimic.

*

Când Lisa a descins la Washington în căutare de lucru, nu se așteptase să dea peste un oraș atât de snob, arogant și, pe deasupra, leneș. Oamenii treceau pe lângă ea fără măcar s-o vadă, ca și când ar fi fost moartă. Indiferența asta a pus-o pe fuga și în Topeka, acel loc fericit în felul lui, dar unde nu se întâmpla nimic niciodată, un loc fără povești, în care parcă nu se nășteau nimeni. Măcar Monica Lewinsky să fi dormit vreo noapte la motelul lor... Dar cum,

când chiar oamenii locului se opuneau la orice s-ar fi putut întâmpla, de teamă că nu se întâmpla „bine”?

Când Lisa ieși din casă, era o dimineață de februarie, cu vânt și lapovișă, iar pe trotuarele celofanate de gheață mai mult se patina. Se îndrepta preocupată spre metroul roșu care trebuia s-o ducă la serviciu. Dar chiar acolo, la intersecție, zări o bătrână pregătindu-se să traverseze. Cum stătea sprijinită precar într-o umbrelă, era clar că avea temerile ei. Ceea ce pentru Lisa era mai mult decât un cadou : putea să-și înceapă ziua cu o faptă bună! și, fără ezitare, se aruncă pe urmele acelei ființe aflate în primejdie.

- Pot să vă ajut ? se oferi ea entuziasmat.

- Vezi-ți de treabă, fetișo, o refuză bătrâna, aruncând o privire indignată spre pantofii ei cu tălpile prea groase și prea înalte pentru a inspira nu chiar stabilitate, ci măcar simțul realității.

- Nu vă faceți griji, sunt antiderapanți, o liniști ea, luând-o de braț. Dar nu făcură nici doi pași pe pavajul ca oglinda și Lisa se trezi lunecând peste corpul bătrânei ca pe un săculeț cu făină. Femeia icni scurt, apoi, ridicându-se, îi aruncă Lisei, care continua să aluneca pe antiderapanții ei, o privire deloc admirativă.

- Am vrut să vă ajut, se scuză Lisa, gemând umilită.

- Ți-am spus, bombăni bătrâna, adunându-și umbrela de pe jos, că n-ai pe cine să ajuți. În ziua de azi, lumea nu mai poate fi ajutată. E prea sătulă! și s-a învățat cu răul, cu atentatele, cu crimele, cu teroriștii. S-a năvălit la rele și nu mai vrea decât violență. Tu de când ești în America? o întrebă apoi, privind-o cu compasiune.

- Eu? se miră Lisa iritată. și chiar nu se așteptase la o asemenea întrebare. Eu sunt de sute de ani pe pământul ăsta! izbucni ea. Străbunicul meu a fost cel care a înființat prima cursă cu diligența în țara asta!

- Mai bine-ți vedea de treabă, că din cauza diligenței au apărut și tâlharii de drumul mare...

- Străbunicii mei au fost și vizionari, nu erau niște simpli antreprenori. Au vrut să creeze o lume prosperă și în același timp morală, o democrație care să stimuleze virtuțile...

- Ei, ȳi?
- Au făcut numai fapte bune! se ambală Lisa, dar bătrâna traversase deja.

Coborî din metrou ȳi se îndreptă grăbită spre Marshalls, magazinul de haine la care începuse să lucreze. Era pușin înainte de 7. Se strecură pe lângă managerul care o aȳtepta în uȳă, gata să-i bifeze prezența, ȳi pătrunse în magazia din fundul clădirii, unde îȳi avea locul. Sprijinindu-se în mătura, Bill trona peste mormanul de gunoaie. O privi o clipă cu acel amestec de jind ȳi teamă. Ori de câte ori o vedea, se oprea automat din măturat.

- Ce-ai făcut ieri, Bill ? îl întrebă Lisa în treacăt, măsurând din ochi stiva de haine pe care trebuia s-o pună pe umerașe.

- Am scris un roman, declară el, proptindu-se în coada măturii.

- Bine, dar de ce, ce te-a apucat? se miră ea sincer.

- Mi-a venit, așă, o idee... Am descoperit niște cuvinte, pe urmă am început să mă joc cu ele, le-am făcut să sune, așă, ca niște cochilii, apoi ca niște cristale, ca niște frunze... ȳi să ȳtii că mi-a reușit. Mi-am dat seama că pot să scot orice efect din ele. Cuvintele pot avea rezonanșe uluitoare.

- Eȳti nebun! Pe cine mai interesează azi rezonanșă cuvintelor?! Doar au mai căutat-o ȳi alșii scriitorii înainte ta.

- Da, dar lor le-au scăpat o groază de nuanșe. Au omis adevărul pe care eu am de gând să-l divulg! declară el din vârful mobilei de gunoaie.

- De ce?

- Azi oamenii trebuie să ȳtie!

- Păi, ȳtiu.

- Nu ȳtiu. Oamenii mei din Anacostia nu ȳtiu nimic.

- Acolo stai, în Anacostia?

- Acolo. Dar am să mă mut.

- Am auzit că-i plin de copaci cartierul ȳla.

- ȳi ce să faci cu copacii? Așă vrea să locuiesc undeva unde să fiu fericit.

- Unde?

- ȳtiu eu un loc, dar numai dacă vii cu mine, îi zise el, privind-o cu teamă.

Lisa bănuise de la început că aveau să ajungă ȳi aici.

- Ascultă, Bill, îi zise ea, trăgând mai aproape stocul de umerașe, nu cred că ne potrivim...

- Nu sunt o brută, ȳopti el.

- Mai e ceva, îl întrerupse ea, atingând cu tandreșă o rochie de voal ce i se topea în palmă ca o spumă.

- ȳtiu ce e. Pielea mea, nu-i așă? Nu-șii place pielea mea.

- Pielea nu poate fi un obstacol, zise ea fără convingere.

- Ce alt obstacol putem avea noi doi?

- Poate fi un obstacol de la Dumnezeu.

- Dacă-i de la El, ar trebui să-l depășim, că de-aia ni l-a pus. Iar dacă-i pus de altcineva, cu atât mai mult ar trebui să-l distrugem. Pentru ca noi ȳtim cine ar putea fi acel altcineva, nu-i așă, Lisa?

- Crezi în Dumnezeu, Bill?

- Eu? Uite, chiar acum, dacă în fașă la Marshalls

s-ar opri un Mustang din care ar coborî un țip ȳi tu mi-ai spune: „Vezi că a venit Iisus, du-te ȳi poftete-l înăuntru”, eu L-așă pofti.

- Dar, mai întâi, eu nu cred că El ar coborî din mașină, auziră ei o voce din spatele stivei de haine. ȳi chiar de-ar coborî, mă îndoiesc că ar intra.

- De ce nu ? interveni Bill, străpungându-l pe intrus cu o privire severă.

- Așă, că n-ar mai avea la cine...

- Tocmai de-aia ar intra, îl contrazise Bill îndârșit.

- Cine-i ȳsta? ȳopti Lisa după ce se asigură că intrusul dispăruse.

- ȳla cu asigurările pe viașă.

- ȳi ce vrea?

- Mai întrebii?! Să ne îngroape. Bineînșeles, confortul depinde

numai de noi, adică de cotizașă lunară, că de restul se ocupă el...

Pentru o vreme, Lisa rămase singură. Terminase stocul de rochii ȳi acum venea la rând un munte de jachete. Nu se auzeau decât ȳoriceii trebăluind nervos pe sub ambalaje. Apoi ușă se trânti de perete ȳi Juana, împingând un suport gol de haine, îȳi făcu aparișă. Mexicana asta picase ȳi ea de curând în paradisul american. N-avea pe nimeni, doar grupul ei etnic, care o mai trăgea pe la discotecii.

- N-ai văzut-o pe Sarah de la Domestic? întrebă ea, iscodind în jur cu un fel de panică.

- Nu cred c-am văzut-o, răspunse Lisa preocupată.

- Eram sigură. Înseamnă că pe ea a împușcat-o bărbatu-său aseară, zise Juana pe nerăsuflăte, luând în primire stiva pregătită de Lisa.

- Păi, el nu era prin Etiopia? se minuna Lisa.

- Era, dar aseară a sosit inopinat, nu se ȳtie cu ce mijloace, ȳi a găsit-o pe Sarah cu cineva în bucătărie.

- Cu cine?

- Habar n-am. Tot ce se ȳtie e că i-a împușcat pe amândoi deodată, ca la carte! explică Juana admirativ.

- Bine, ȳi cine l-a învășat pe omul ȳsta, acolo, în Etiopia, să tragă cu atăta precizie? Când etiopienii care bombardau în războiul lor cu Eritreea n-au nimerit nici măcar o singură pintă! se miră Lisa, abandonând lucrul pentru o clipă ȳi uitându-se consternată la fata din fașă ei.

- ȳi ce era să nimerescă în pustiul ȳla? Am auzit că nici măcar cactușii nu le cresc pe acolo. [...]

(Din volumul „Fapte bune cu Lisa ȳi alte 12 moralitășii” în curs de aparișă la editura Compania)

Câte literaturi

Christian CRĂCIUN

La începutul secolului al XIX-lea, când se nășteea practic literatura română, în ciuda peisajului extrem de amestecat din punctul de vedere al structurilor literare luate ca model, în care tendințele normative clasice, sensibleria romantică și complicațiile rococo-ului coexistă fără probleme, avem, în fond, un singur flux care strânge toate eforturile creatoare sub o singură obsesie: construirea unei limbi, a unei literaturi și a unei națiuni. Mai târziu, în „epoca victoriană” a lui Titu Maiorescu, autoritatea Junimii face ca practic nimic să nu existe în afara acestui curent, cele câteva personalități excentrice (Hasdeu, Macedonski, de ex.) sunt „citite” până azi tot prin raportarea la curentul principal. Monolitul se sparge odată cu începutul veacului al XX-lea, când deja „poezia nouă”, simbolismul, intră în contradicție cu direcțiile tradiționaliste, sămănătorismul sau poporanismul, fără ca vreuna să mai poată fi declarată dominantă, preeminentă fiind *polemica* dintre ele. Ce să mai vorbim de mirabila varietate din perioada interbelică! Sar în acest excurs ultrarezumativ (din motive ce le voi explica, probabil, altădată) direct la perioada de după 1990, ce constituie subiectul însemnărilor de față.

Câte literaturi avem, deci, în prezent? Se pot distinge niște linii de forță? Unul dintre leitmotivete larmoaiante ale criticii noastre este tocmai senzația de haos, nu se mai vede nici o hartă, nu ne mai folosește nici o busolă, deși se scrie enorm, ba chiar, după un boom al traducerilor, și ficțiunea autohtonă pare a-și fi inventat un public suficient de larg. Ca orice fenomen în mișcare, din care noi înșine facem parte, nici acesta nu poate fi descris, mai degrabă „închipuit”. Ceea ce este mai vizibil sunt faliele, ceea ce desparte. Cu alte cuvinte, distingem prăpastia, dar nu vedem prea bine ce este pe maluri. O recentă dezbatere a *României Literare* a pus problema unui conflict între generații. Dar... Lucrurile sunt probabil mai complicate decât eterna confruntare între cei vechi și cei noi. O constatare simplă este că, după 1990, se face o altfel de literatură, chiar dacă este mai dificil să precizezi cum este ea altfel. Această literatură nu mai seamănă, desigur, cu cea a generației clasicizate și mitizate '60 și nici măcar cu aceea mai apropiată, a generației '80. Nici proza, nici poezia, nici critica literară nu mai mizează pe punctele tari ale literaturii precedente, deși le folosesc firesc, așa cum s-a întâmplat mai mereu în istoria literaturii, atunci când un curent major a fost înlocuit de altul.

Situația devine și mai complicată dacă o privim și din unghiuri extra-estetice. Problemele grupurilor de putere literară, a editării și difuzării foarte dificile a cărților și revistelor fac uneori imposibilă cuprinderea „fenomenului literar” în ansamblul lui. Academia, Universitatea, Uniunea Scriitorilor sunt și ele puncte de reper în peisaj. Recent, unul dintre mogulii generației '60 se pare că ar fi exclamat într-o confruntare cu unii mai tineri: unde vă sunt capodoperele; noi măcar în anii '50 dădusem *Moromeșii* și *Cronică de familie* etc. Argumentul ar părea infailibil, dacă n-ar fi complet falsificat de două complexe tenace ale literatului român: cel al Nobelului și cel al capodoperei. Amândouă denotând un

invincibil provincialism cultural. Sigur că *Moromeșii* s-au impus la data apariției, pentru că romanul era ca un munte în mijlocul pustiului, cum să nu-l vezi? Ceea ce nu se observă este că *nivelul mediu* al literaturii noastre a crescut foarte mult, și acesta mi se pare semnul cel mai îmbucurător; apariția capodoperei sau a genului pin de o (al)chimie care ne este străină, dar un anume nivel general al literaturii care se scrie într-o anumită epocă ține de sănătatea acelei literaturi. S-au scris, după 1990 (și mă refer strict la ficțiune și la noii scriitori, nu la recuperări), o mulțime de cărți bune și foarte bune și lipsa unei capodopere nu este nicidecum semnul vreunei sterilități.

La un moment dat, Nicolae Manolescu și-a atras destule replici acide după ce a susținut tranșant că literatura publicată pe Net nu există, în lipsa unei validări critice. Am crezut destulă vreme că a fost poate prea vehement, citisem în acest alt spațiu cultural lucruri foarte interesante, multe neapărute „pe hârtie”. Asta până când am descoperit cu uimire participanți cu pretenții la acest, - cum să-i spun? - *eldorado* literar, care nu aveau pur și simplu cunoștință despre reviste serioase din cele „tradiționale”. Este un fel de exclusivism invers, al celor pentru care tot ceea ce apare în afara spațiului liber al Net-ului este iremediabil depășit, prăfuit, nu merită nici o atenție. O astfel de situație nu poate avea alt nume decât simplu: incultură. Dar sigur că fenomenul merită o discuție aparte.

Scriitorii care s-au impus sau au debutat după 1990 sunt suficient de diverși în opiniile lor și de diferiți în formulele estetice și filosofice pentru a începe să alcătuiască un peisaj literar normal, cu toate denivelările sale de relief bogat. Cu ei se poate depăși formula deja prea uzată a postmodernismului și se pot defini altfel coordonatele literaturii române, care acum par încremenite în unele evaluări la criteriile instituite treptat în ultima jumătate de secol. Accentul evaluării se va muta treptat de la definiții globalizante gen: curent literar, generație literară, grup etc. la individualități. Problema pe care o au acești nou veniți este aceea de a-și inventa un public pe măsură, suficient de numeros și de pregătit pentru a asigura și succesul material și de vizibilitate publică a unor astfel de tineri. Școala, televiziunile, publicațiile culturale, instituția atât de plină de grozăvii a premiilor literare, presa cotidiană... toate au un rol (de care nu se achită nicidecum deocamdată) în a impune această nouă paradigmă literară, oarecum împotriva osificatelor instituții literare care „dau linia”, după cum și scriitorul român trebuie să învețe să-și vândă marfa și să-și cucerească și administreze notorietatea, câtă este, într-un context social și politic indiferent, în cel mai bun caz, dacă nu de-a dreptul ostil. Ca să nu mai spun că scriitorul român are de învățat a se situa fără complexe într-un spațiu cultural mult mai vast decât cel mioritic.

Am planat deasupra mai multor chestiuni din care se poate extrage o singură concluzie provizorie: tranziția literară (culturală, căci e vorba de un fenomen mult mai complex decât apariția unor romane sau plachete de versuri) este mult mai interesantă decât cea socială sau economică. Ea măcar se petrece.

Natura valorii

Viorel CERNICA

Preponderanța negustorilor și a intermediarilor chiar în sfera spirituală: literatul, "reprezentantul", istoricul (ca liant între trecut și prezent), individul exotic și cosmopolitul, intermediarii între "tiința naturii" și filosofie, semiteologii.

Nietzsche

Întădată rosteam "negușător" (Negușătorul din Veneția, par exemple); și rosteam "mijlocitor" (Marele Mijlocitor, de exemplu). Solstițiul anotimpului vid a schimbat forma vorbirii; seară de seară discutăm despre micile și marile întâmplări din ziua nopții înveșnicită, obraznic, în capetele noastre rotunde și pătrate, despre afacerile reușite ale zilei de ieri. Ceafă lângă ceafă, buzunar alături de buzunar; minte lângă minte, ne adăugăm unul altuia pentru a nu fi singuri în seara de duminică, atunci când se schimbă moștenitoarea dintâi a timpului: clipa. Ne vedem de ale noastre: fiecare cu treaba lui; istoricul cu viața altuia, literatul cu situația "personajului", cosmopolitul cu mersul ordinii universale în care încearcă să ne înglobeze; semiteologii ne propun zei la schimb; filosoful naturalist azvârle cu rocile abia sedimentate în "adevărate imagini a lumii" către imaginea de ieri, deformată deja, iar naturalistul veritabil ne dovedește, încă discret, cât de dotăți suntem noi, oamenii, în patul naturii-mamă. Fiecare, așadar, cu treaba lui. Ce rost să mai aibă cel care nu are nici o treabă (de felul celor amintite), neavând cu ce se juca? Dar ce ne-ar putea răspunde intermediarii la întrebarea: cine ești, intermediarul?

Magii răsucite în răscruți fără vânt, gândurile mele. Sonate descinse din amiezi sedentare, vorbele-mi. Noapte de noapte, golul nevăzut al zâmbetului meu înpelegător crește: se-aude, ritmat, trecerea lui printre vorbirile zilnice despre tine, călăuză întârziată. Până vei veni, mă voi afla în tagma risipitorilor de timp, a intermediarilor, a celor ieșiți din vâgăuna "neștiinței". Gândul despre tine a pierit demult; s-a mai păstrat, într-o margine de așteptare, căutarea mea zadarnică, iar în colțul opus, comoditatea atrăgătoarelor intermediari. Voi veni! Sunt multe voci rătăcite, multe zgomote atârână tot mai cumplit în crepusculul propriului lor început neîncheiat, care este lumea noastră însăși. Dinspre provincia viguroasă a rostirii totul se vede închipuit: păduri de nădejdi, trotuare-n simțire pline de flori, prin troscotul prăfuit al ogrăzii, pietre octogonale ascunzând cheia a noua, a desfrâului călăuzei. Reprezentanții zeloși ai celei-ce-a-fost risipesc pe alei vorbiri colorate. Cărările ivite odată în vis pierdute-s; reprezentanții visului s-au răspândit pe la toate intrările și ieșirile cerului și-au ocupat oficiul, biroul central al universului; de-acolo îți trimit proprii reprezentanți către noi, în visurile cu ochii deschiși despre care vorbesc tot mai "în temă" negustorii și intermediarii, elitele obosite de propria zestre reprezentativă. Toți ne trimit semne despre visul cu ochii deschiși din bobocul crăpat al înfloririi lor imposibile.

Deschide ușile și vâgăunile instrumentului tău indecent, falusul din care stropesc, hrănitor, lumea, călăuză (adormită). Câci numai tu nu poți fi, niciunde și nicicând, negustor sau intermediar: nu ai ce comercializa; nici tu nu-ți aparții; iar indecentul tău instrument nu are "echivalent". Cum și-ai putea păstra, în ordinea negustorească a lumii, "valoarea", dacă chiar s-ar găsi ceva care să o măsoare, să o echivaleze? Și-ai vândut demult potența

intermediatoare: atunci când și-ai făcut treaba prima dată. Cei ce-și apin calea, luându-te drept om sau fiară, și-au pierdut de mult propria lor cale.

Valoare, *value*, *valoire*...: un nume crispat pentru neputința noastră de a ne mișca. Putem vorbi necrispați, senini,

despre valoare? Descendenții luminii nu folosesc

niciodată

cuvinte

referitoare la ceea ce au preferat alții înaintea lor, tocmai pentru că ei socotesc că viața înseamnă

spontaneitate. De unde spontaneitate și valoare? Veți spune că există

"valori perene", "valori eterne", "valori nepieritoare" etc.; "valori care nu încetează să fie", care nu se deteriorează

decât

întâmplător, datorită contemporanilor lipsiți de grijă față

de ele;

valori ale omenirii, universale, particulare

(cu nuanțe ecumenice), de patrimoniu, nescofălcite, neerodate, necutate, neridate etc., crescute

fără a fi udate, iubite

fără a fi recreate.

Ași aderat, stimăți concetățeni [ai patriei (sau matriei) universale], la niște

evaluări heteronome; gustul

nu vă este deloc "format", ci doar informat, pasteurizat: fiert

de câteva ori în oala

convențiilor pe care sufletul "tânăr" le cultivă pentru că nu vrea

să fie

singur. Nu ați avut niciodată clipe de singurătate, de caldă

singurătate, în care glasul dinlăuntru să zbiere și

să nu facă, totuși, nici un zgomot. Semănați cu mine.

Aveți credința că suntem identici?

Vă întreb pentru că mi-ați lăsat

impresia că vă aliniați prea ușor - ca și mine - la "cuvântul

de ordine" al "criticii". Însăși re-evaluarea ("valorilor")

este o simplă

ceartă între oponenți

la fel de slabi și de neinspirăți; este, de asemenea, o

repetare a unor

"judecăți de valoare" care nu se deosebesc de celelalte decât prin sensul lor: unele duc către, altele se

împotrivesc acestei prime

direcții. (În cel mai bun caz, altele ar putea avea sensul "dorinței triumfulare".)

"Valoare"! Domnilor, când roștiți (pardon, pronunțați)

acest

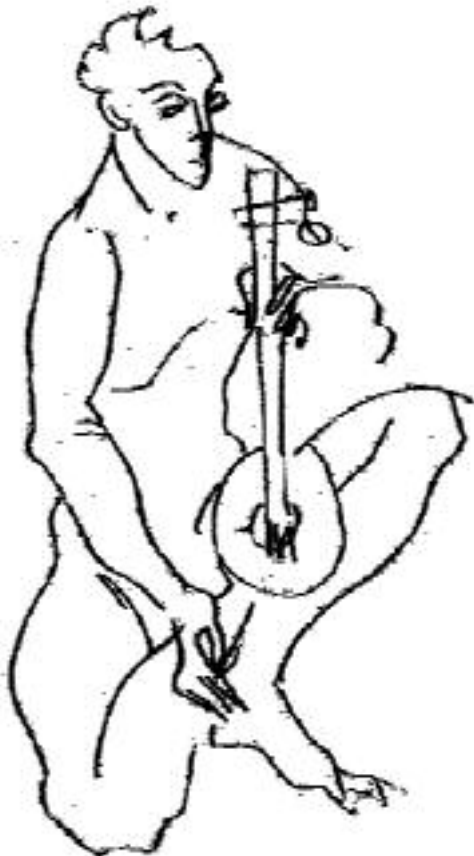
cuvânt ies din gura dumneavoastră toate neputințele

facerii de sine asemenea unor reptile lucioase gata de a se topi la

soare. De unde atâta supunere?

De unde atâta
 cultură! Nu vi se topește
 cuvântul în gură înainte de a-l rosti, gândindu-vă la
 mulțimea de
 înaintași staționați într-o tabără, în afara perimetrului
 (îngust) al
 conștiinței dumneavoastră, rostitorilor,
 abia așteptând să intre pe gaura
 cheii valorii (căci, desigur, sunteți foarte exigenți!)?
 Acum, dacă vă
 luptați cu arme sofisticate, electronice, nu cu berbece
 și prăștii,
 credeți că animați acel loc mort din inima voastră? Căci
 nu ați mai simțit
 de mult căldura vie a unei chemări eudaimoniste, iar
 nădușeala
 efortului vostru de a vorbi
 s-a preschimbat demult în zideli chirpicioase de poeme
 fără lumină. Cine v-a spus că totul se păstrează, atâta
 vreme cât însăși
 legea ființei este "trecerea"?

Ooo! E drept, rămâne ceva. Numai că nu rămâne
 pur și simplu, ci revine, cum spunea Nietzsche. Ceea ce
 numim
 "valoare", referindu-vă la ceva ce stă într-un loc (într-un
 loc cultural, se-npelege!) nu este decât fața lăbărpată a
 Celui care hotărăște continuu să se întoarcă
 pentru că a uitat să arunce în ochii voștri,
 "valorizatorilor",
 icoana propriei voastre alunecări către
 moarte. De unde atâta infatuare în privirea propunerilor
 voastre de a fi?
 Zeul râde de voi, pentru că El se arată, hotărându-se,
 neîncetat, pentru
 a fi, iar voi vă legați de valori ca de niște

sclave frumoase pe care le iubiți, din obișnuință, fără
 a le înpelege sufletul. Nu au suflet! Îmi optiți. Prea bine!
 Dar
 tot așa se-ntâmplă și cu valorile: nu au suflet. Sau, mai
 bine zis,
 nu sunt însuflețite. Dacă, totuși, ar fi însuflețite, atunci
 ele
 s-ar epuiza (și-ar epuiza substanța proprie) asemenea
 sclavelor
 consumate prin dragoste. Și-apoi, sclavele îmbătrânesc
 devreme; valorilor de ce nu li se întâmplă același lucru?

Îmbătrâniți voi în viață, valoroși valorizatori ai valorilor
 eterne. Vă curg
 pieile argumentelor voastre simpozionale peste gustul
 frumos al celor prea-simpțitori care vă lasă în pace,
 pentru că astfel îi lăsați și voi în pace. Certăți-vă mai
 departe
 între voi. De fapt, chiar dacă nu aveți grijă de asta,
 spectacolul
 vostru se întepete pe măsură ce tot mai
 mulți participă la el, pe măsură ce
 jocul se adâncește din cauza celor care se aruncă în
 vâltoarea lui fără pic
 de inimă.
 Priviți: bătălia re-începe. Bătălia "valorilor". Memorăți-o!
 (Sau filmați-o!) Va trebui
 s-o tot priviți în indirect, căci și comoditatea
 vă cuprinde foarte ușor: de ce să provocați din nou să
 prindă formă
 ceea ce trebuie să fie continuu într-o singură formă?

"Valorile mari" le înghit pe cele "mici"; valorile globale,
 pe cele locale, se-npelege; iar valorile contemporane
 sunt devoratoarele celor de altădată. Logica aceasta
 a valorilor vă face, stimăți evaluatori
 contemporani, să retrăiți copilăria pierdută a "creațiilor
 timpurii". Desigur, vă interesează în mod "natural"
 vârsta
 creațiilor - și a creatorilor - căci tocmai aceasta are a da
 mai mult sens
 valoric lucrurilor. Printre bătrânele voastre îndoieli se
 află
 și aceea a adevărului luminii. Nu v-a orbit
 niciodată și de aceea
 nu-l luați în serios. Vă uitați mai degrabă în oglindă
 pentru a vă vedea înfățișarea aceea aidoma tuturor
 creatorilor (creaturilor)
 "mari". Când vine purtătorul de glorie îl priviți, întâi
 cu indiferență, apoi
 cu ostilitate. Ultima dată când ați procedat astfel
 v-am ținut companie. De aceea cunosc atâtea
 amănunte. De fapt,
 domnilor evaluatori contemporani, eu însumi mă uit
 deseori în oglindă și mă bucur nespus atunci când simt
 că vă semăn. Urmăresc să devin ca voi:
 arătoși. Îmi mai lipsesc doar câteva prejudecăți, una,
 două, iluzii
 și medicamentul secret pe care îl folosiți pentru a digera
 mai bine
 tipul de cultură valoroasă pe care îl consumați. Presimt
 că le voi avea
 în curând pe toate acestea și atunci
 vom discuta pe picior de egalitate; vom îngurgita cu toții
 aceleași valori.
 Și tu cât de importantă este
 "problema valorilor" pentru noi, cei
 de azi. Dar v-ați întrebat vreodată de ce filosofi
 au fost atât de neatrupi cu "valoarea" ca atare?

Ea s-a născut târziu în lumea filosofiei, anume abia atunci când îmbătrânise de-a binelea în alte lumi. Vă invit

la hotarele lumii filosofiei pentru a ochi tinerețea indecentă a valorii și pe tinerii libidinoși care îi poartă trenă. Au trăit toți, demult - dacă se va fi întâmplat așa ceva - dar au rămas tineri. Iată un miracol: tinerețea

veșnică a evaluatorului; el este veșnic contemporan: cu el însuși; și cu valoarea valoroasă, cea mai valoroasă din lumea specială a valorilor eterne. Natura valorii?

Nietzsche, apoi văzut bine, îl așază printre negustori și intermediari pe

individul exotic

soțul insolit al nimicului exhibat

pus cu fața la soare, lustruit,

înnegrit pe dinăuntru pentru a putea oglindi. A ne oglindi pe noi,

uitătorii infideli ai oglinzii adevărate

a gândului pierdut printre vorbele timpurii ale scenei

jucate deja. Cum toți suntem potrivit descrierii

de mai sus, ce mai rămâne

să fie

individul exotic?

Abia prin el valoarea se arată în ceea ce este ea: lustruală, lucru

așezat la soare, oglindă pentru nevăzători. Nu, nu pentru orbi. Aceștia

se văd în altceva: în curajul propriilor profesii. Toți

negustorii și intermediarii sunt ceva. Dar individul

exotic (e în două părți, după cum se vede) apare doar ca ceva,

fără să și fie. El este ca valoarea: lucru așezat la soare. El

este valoarea: nimicul în care se oglindesc

nevăzătorii. Cine nu ar vrea să fie "individ(-ul) exotic"?

Cine nu ar vrea să reprezinte o valoare?

Am întâlnit destui oameni importanți - și apoi întâlnit și dumneavoastră,

cititorule - care sunt afectați

peste măsură

de evaluările lipsite de accentul absolutului pe care

le îndrăznesc

contemporanii lor, avându-i pe ei ca obiect. Desigur, ei au în vedere

valoarea lor, sau cel puțin valoarea creațiilor lor. Însă așa vrea

să aud și eu cum sună o evaluare rostită

în numele unei valori absolute.

Eu știu că Platon a lipsit din cultura occidentală câteva secole; în acest

răstimp nimeni nu a știut de el; sau măcar

cultura "formală" nu l-a valorificat (valorizat) în vreun fel.

La noi, parcă

Bacovia a lipsit un timp. Iar acum se pregătesc să se

retragă

Nichita Stănescu (pentru un timp; iată cum lucrez și eu

în

numele

valorilor eterne, cum îmi cântă cocorii); dacă nu cumva și

Eminescu. Ce să mai vorbim despre

Nicolae Iorga, căruia i-a rămas doar numele; și

Universitatea de vară

de la Vălenii de Munte! Natura valorii?

Iată, domnilor, natura valorii: nimicul

pe care îl prețuim pentru că ne regăsim în el. Celălalt, creatorul, omul valoros, este doar un pretext. Valoarea are chiar natura noastră; este atât cât suntem noi. E de natură

omenească, așadar; are ochi și urechi, piele și minte; vede și aude, pipăie (sau se lasă pipăită) și mințete. Este, fără îndoială,

ceva: măcar un cuvânt omenesc pus

pe o pagină de vază a vieții noastre culturale. Pentru a-i prinde și mai bine

natura, vă propun un experiment: să ne închipuim

morți; cu toții. Credeți că valoarea

mai este ceva? Mai pălpăie ea prin vreun colț al

fiirii? Știu ce-mi veți răspunde:

"valoarea pine de lumea omului";

"valoarea este reperul fundamental al vieții noastre";

"fără valoare, omul nu ar putea trăi";

"omul trebuie privit ca homo axiologicus". Îndrăznesc

să vă spun, oameni buni:

bazonii! Pe unde aleargă bizonii?

Valoarea nu poate fi nimic din toate astea. Ea

este - dacă este și atât cât este - un fapt mult mai simplu:

o biată trăire ieșită din comun. Privești

lumina soarelui

drept în față și spui, rostindu-ți uimirea, precum

Cel dezlegat din peștera lui Platon sau cel contemplând Căderea:

iată adevărul. Apoi te poți rosti și despre

teorema căreia tocmai i-ai construit o demonstrație

nouă: iată

un adevăr.

Sau poți plâsmui minunea minunilor:

iubita, rostindu-ți puterea: iată frumosul. Apoi te poți

plimba

pe stradă și te poți

regăsi în vreun chip de fecioară, rostind: iat-o pe frumoasa mea. (Orice

plâsmuitor este "bărbat"; dar nu ca sex, desigur) sau:

"O, fiice din Ierusalim, juru-vă pe

cerboaicele și pe gazelele câmpiei, nu

treziți, nu sculați pe draga mea, până ce

nu-i va fi voia!". Până ce nu vrea ea?

Filosofia încă nu a reușit - și, poate,

nici poezia - să găsească formulele cele mai potrivite

pentru

valoare; până ce le va găsi, valoarea nu poate fi

ceva. Iar după ce va fi găsită prima formulă potrivită, ne vom întreba:

De ce există valoarea mai degrabă ca ceva,

decât ca nimic?

Dar tocmai această întrebare va fi

semnul că valoarea a trecut din condiția

"nimicului" în aceea a lui

"ceva". Așteptați ceva, domnilor? Nu se dă nimic aici.

La granițele filosofiei nu se întâmplă ceva; este un spațiu al

Intermediarului și negustoriei.

Căntecele nedesprinderii

(Urmare din numărul anterior)

Din vaierale întâiului război mondial

Într-o continuitate firească, motivele din vechile cântece ale cătăniei se prelungesc și-n cele în care răzbate vaierul primului război mondial. Și de astădată, drama se trăiește, deopotrivă, de părinți, neveste și iubite, alături de cel sortit să-și verse sângele pe câmpurile de bătaie;

“De când badea îi cătană, / mă usc ca o buruiănă,
/ De când badea e răgută/ eu mă usc ca o cucută/ De când s-a dus bădița / mi s-o uscat gurița.”

În ritualica unui timp de demult, blestemul mamei usca inima recrutilui: “Să n-am nici o sărbătoare, / Nici de Paști, nici de Crăciun, / Numai cu puca pe drum. / Nici tu Paști, / Nici tu Rusale, / Numai cu puca-n spinare.”

Se pare că epistola în versuri a înflorit tocmai în perioada Primului Război Mondial, dovadă numărul mare al unor asemenea scrisori ce-au inundat casele românilor din Transilvania, în respectiva perioadă și multe dintre ele supraviețuind timpului. Să fie apărut oare sub influența poeziilor unor autori, precum G. Coșbuc, atât de iubit în spațiul transilvănean? Posibil, dar să nu trecem cu vederea nici acea pornire interioară, rezultat al înstrăinării de cei dragi, de unde și această exprimare densă și colorată a unui eveniment.

Astfel, o epistolă în versuri narează dramatic starea de la sfârșitul războiului, învelită în tristeți și lacrimi: “Câte mame nu plâng azi, / C-o murit feciori ca brazi? / Și n-au nici o mângâiere, / N-o rămas de ei avere” (*Poezii populare din Transilvania, Editura Minerva, 1986, București*)

De o încărcătură metaforică învăluită în tragic este și chemarea mândrei, de către soldatul ce-și presimte sfârșitul aproape: “Hai, mândrușo, pân’ la gară, / Să vezi trenul cum ne cară. / Ne cară din gară-n gară, / Până ne scoate din țară. / Hai, mândrușo, și ne vezi, / Până sunt holde verzi, / După ce-or îngălbeni, / Oi veni nu ni-i găsi! / Când or prinde-a secera, / Li veni, nu ni afla!”

De observat faptul că lanțul metaforic și împrumută echivalențele expresive din universul căruia plecatul îi aparține: “holde verzi”, semnificând tinerețea, vigoarea și dorul de viață, iar starea lor, “după ce-or îngălbeni” și „când or prinde-a secera”, sunt, ambele, echivalente ale sfârșitului.

Asemenea, nu puține sunt formele epistolare în care soldatul își cântă rătăcirile pe drumurile războiului, purtându-și prin marea Europă amarul și durerea: “De aici, din țări străine, / M-a duce-ți țară la mine / Ca să-mi văd ai mei părinți / Și ai mei frățiori iubiți. / ... / Frunză verde de săcară, / Vă trimit veste amară / Că războiu-i fioros, / Mulți feciori a mai pus jos, / Că războiu-i bici cumplit, / Lumea-ntr-ag-o pustiit”

Apoi, se poate observa faptul că respectivele scrisori, cu tot suflul lor desuet, contrafăcut și chiar artificial pe alocuri, prin trecerea timpului, au absorbit acel iz de credibilitate, i-a zice, în fapt, coșmarul

Gherasim RUSU TOGAN

războiului prelungindu-se de la o generație la alta.

Așadar, îndemnul: “Păsărică cenușie / Zboară peste primărie / Să vezi pe notar ce scrie!” nu are în el nimic reverențios, dimpotrivă, înregistrează cronică dramatică de la începuturile celui de al doilea război blestemat: “O-ncorporat patru^unu / Nu s-a mai întors nici unu! / O-ncorporat patru^doi / Și n-o mai vint înapoi / Și-o rămas pustiit tot satu, / Vai, războiul, blestematu!” (*Ibidem*)

S-a ivit, poate, prilejul să menționăm faptul că această epopee a marilor dezastre, pe care pământul românesc și oamenii lui le-au trăit atât de dramatic, prin desprinderea de vatră și plug a feciorilor, floarea pământului, ar rămâne, credem, trunchiată, fără acea dramă a Răsăritului, cum am numit-o noi. Concret, se cer antalogate, fie și fragmentar, acele cântece, epistole și blesteme trimise de către soldații români de pe fronturile din Rusia, cât și cele aparținătoare celor dragi de acasă, ce le-au plâns neantizarea “sub veghea putiului / prin țara muscalului!” Prin urmare, așa cum am menționat și altădată (*Gherasim Rusu Togan, Univedrsuri străvechi, ritualuri, credințe, obiceiuri românești, Editura Verva, 1997*), aceste cântece ale războiului al doilea, păstrate, unele în scrisorile trimise de pe front, pe care le-am cules de la urmași, câte s-au mai păstrat, dar majoritatea lor din memoria foștilor combatanți, supraviețuitori, originari de pe Valea Hârtibaciului - Sibiu, recuperate sub ochii securității comuniste, și cer, deși târziu, decodarea. În general, despre acest univers, trăire dramatică a unei realități absurde și crude, puține au fost opiniile exprimate. Dar recunoașterea lor se impune, dincolo de contrastantele diferențieri privind valoarea lor estetică, avându-se în vedere faptul că-n inima lor predomină suflul unei lumi dezechilibrate, în care groaza de moarte și suferința umană depășesc închipuirea. Și cu riscul repetării, reamintesc necesitatea de a nu pierde din vedere aspectul esențial: autorii lor, soldați, în cele mai multe cazuri, sunt feciori ai satelor, rupți brutal din condiția de țărani și aruncați în ghearele războiului, ale vărsării inutile de sânge și pierdere de vieți! Mai mult, dacă antologiile de folclor apărute în anii comunismului au omologat cântecele războiului la modul selectiv, reținând pe cele din prima conflagrație și câteva din cea de a doua, respectiv pe cele adaptate la drama din apus, autorul simte să împlinescă adaosul necesar, concretizat în cântecele ce-și au originea în acel blestemat Răsărit, dramă aspru trăită de soldatul român, pe fronturile din Basarabia, Odesa, Cotul Donului, Stalingrad.

Astfel, un bocet ce putea fi auzit până de curând “În Coastă”, cimitirul satului Ghijasa de Sus - Sibiu, înflora inima celui căruia îi era dat să-l asculte: “Feciori nelumiți, / unde vă porniți / cine să v-adune / din capul de lume? / Sus, la Crucea Vântului, / capătul pământului, / o să lege, / să dezlege, / lume cântec și descântec, / lume dusă și nespusă. / Apele că s-or grâi / și pe voi v-or rătăci! / Feciori însemnați, / nu vă-nstrăinați / capătul pământului / săgetarea gândului, feciorilor, feciorași!”

(Continuare în numărul viitor)

Concert inaugural

Lect. univ.dr. Sanda HÎRLAV MAISTOROVICI

Societatea Filarmonică din Câmpina, înființată în 1990, la inițiativa unui grup de oameni de cultură, dintre care 35 muzicieni profesioniști, a desfășurat, de-a lungul timpului, conform propriului statut, o susținută activitate de educare muzicală a publicului din localitate, înregistrând pe această linie remarcabile succese.

Într-un interviu apărut recent, doamna Beatrice Niculescu, președinta actuală a acestei organizații nonprofit, sublinia contribuția deosebită a inginerului Tudor Moisin în toate acțiunile pe care le întreprinde societatea. Lucrând în București, la Universitatea Națională de Muzică, domnia sa, iubitor împătimit de muzică, a terminat, de curând, și cursurile Facultății de Interpretare Muzicală, secția Orgă, iar, prin forța împrejurărilor, a putut coopta în cadrul societății muzicieni valoroși și entuziaști, care se preocupă de activitatea organizației, girând cu renumele lor valoarea acțiunilor întreprinse: prof. univ. Cornelia Bronzetti, cetățean de onoare al municipiului, pianistă Viniciu Moroianu, Sanda Bobescu, Camelia Pavlenco, de asemenea, dascăli la U.N.M.B., și alții.

Astfel se explică de ce activitatea societății este atât de valoroasă: între anii 1990-1992 a asigurat o stagiune permanentă a Filarmonicii din Ploiești în orașul Câmpina, a patronat peste 70 de recitaluri și concerte ale membrilor săi, dar și ale altor invitați, a înzestrat cu pianе sălile de concert din oraș (Sala Mare a Casei Municipale de Cultură în 1991, Sala Mică în 2000, Muzeul Hasdeu în 2000), a creat condiții pentru educarea muzicală a unei grupe de copii, a inițiat Concursul de pian și prestigiosul Concurs Internațional de vioară bianual "Cornelia

Bronzetti", ajuns la a IV-a ediție și a participat activ la realizarea recentului Festival Internațional de Orgă desfășurat la București între 17 și 30 aprilie 2004.

Tristețea cea mai mare a celor care activează în Societatea Filarmonică este că, deși au depus mari eforturi pentru înființarea unei grupe de copii afiliată Liceului de Artă din Ploiești, unde vârstarele talentate ale Câmpinei să primească primele nopțiuni de vioară și pian, forurile de decizie nu au dat curs acestor demersuri. Dar speranța nu este încă pierdută.

Cu prilejul aniversării a 500 de ani de atestare documentară a orașului Câmpina, Societatea a înființat o orchestră de cameră al cărei prim concert a avut loc luni, 3 mai 2004, în Sala Mare a Casei de Cultură «Geo Bogza». Atmosfera sărbătorească a evenimentului a fost subliniată de imensul cor cu garoafe trimis de Prefectul Județului Prahova, dl. Georgică Diaconu, alături de cuvintele de calde felicitări transmise prin delegatul său, dl Octavian Onea: "Îți felicit deopotrivă pe membrii Societății Filarmonice și pe cei care beneficiază de existența ei și urez viață lungă și fructuasă Societății și orchestrei simfonice. Promit sprijinul pentru declararea Societății Filarmonice Câmpina ca societate de utilitate publică. **Vivat, crescat, floreat!**"

Programul concertului inaugural a cuprins două lucrări concertante de J.S. Bach și Serenada pentru corzi op. 48 în Do de P. I. Ceaikovski. Soliștii, CORNELIA BRONZETTI și LADISLAU CSENDES (în Concertul pentru 2 vioară BWV 1043) și VINICIU MOROIANU (în Concertul pentru pian BWV 1052), au asigurat prin însuși prestigiul lor, calitatea deosebită a actului artistic oficiat în seara de 3 mai la Câmpina. Dirijorul concertului, tânărul RĂZVAN LUCULESCU, absolvent în 2001 al clasei de dirijat a maestrului Cristian Brâncuși, actualmente asistent maestru de cor la Teatrul Național de Operetă «Ion Dacian», unde, de altfel, a debutat în ianuarie 2003, dirijând spectacolul "Liliacul", a suplinit lipsa de experiență cu seriozitatea și conștiințiozitatea, dirijând programul fără partitură, ceea ce i-a dat libertate și lejeritate în gestică.

Într-un cuvânt, concertul de la Câmpina a fost o manifestare de suflet încurajată de un public neașteptat de numeros, dornic de viață muzicală de calitate, atât cum merită acest oraș încărcat de tradiție culturală.

Salonul Internațional de Carte, Presă și Multimedia

Geneva, 28 aprilie – 2 mai 2004

Tobe au dat semnalul defilării găzii elveiene, semn că cea de-a 18-a ediție a Salonului de Carte, Presă și Multimedia de la Geneva s-a deschis, în prezența președintelui Confederației Helvete, domnul Joseph Deiss. Și în acest an, consistența salonului a fost dată de marile edituri francofone: Gallimard, Seuil, Albin Michel, Grasset, Actes-Sud, grupul de edituri belgiene, grupul de edituri din Quebec etc. Pe o suprafață de 400 mp se află standul statului Chile, invitat de onoare, unde tronează pe verticală numele unuia dintre scriitorii reprezentativi ai literaturii sud-americane: Pablo Neruda. Standul României, amenajat pe strada Hemingway, pe o suprafață de 24 mp, găzduiește peste 30 de edituri, care expun mai mult de 800 de titluri, acoperind principalele genuri literare și domenii specifice culturii scrise. Standul cuprinde o secțiune pentru reviste de cultură și presă și una destinată produțiilor multimedia (Dumitru Stăniloae - www.dumitrustaniloae.ro, George Apostu - 70 de ani de la naștere - www.georgeapostu.ro) Un spațiu distinct este marcat vizual cu imagini ale ctitorilor moldovenești ce fac parte din patrimoniul național și universal, sub semnul Anului Ștefan cel Mare - 500. Printre editurile prezente în standul României se numără: Cartea Românească, Albatros, Polirom, Niculescu, Dacia, Anastasia, Muzeul Literaturii Române, Gramar, Bizantină, Curtea Veche, Paralela 45, Academiei, Libra. De remarcat că la această ediție participă pentru prima dată editurile RAO, Junimea și Economică. La secțiunea reviste de cultură, se remarcă Asociația Publicațiilor Literare și Editurilor din România (APLER) care a susținut și s-a

implicat an de an în organizarea standului românesc la Salonul de la Geneva. APLER este reprezentat de cea mai veche revistă românească (Dacia Literară) și până la cele mai noi reviste (Poesis, Hyperion, Porto Franco, Antares, Oglinda Literară, Caiete Silvine), alături de reviste de tradiție: Steaua, Manuscriptum, Cronica, Tomis etc. Printre acestea, la loc de cinste, se află revista Convorbiri Literare, care și-a serbat, de curând numărul 100 (serie nouă). Pentru prima dată, la Salonul de la Geneva sunt prezente Adevărul Literar și Artistic, Observatorul Cultural, Ziarul de Duminică, Revue Romaine, Panorama Roumaine, Ecart (supliment cultural al ziarului Economistul), Descoperă și ... *Revista Nouă din Câmpina, fondată de Bogdan Petriceicu Hasdeu în anul 1887, serie nouă, numărul 1, cea mai nouă revistă literară din România.* Tot pentru prima dată, sunt prezente cotidienele Adevărul și Economistul. Standul României mai cuprinde o bogată ofertă de pliante ale editurilor, pliante turistice cu informații bogate despre țara noastră. La deschiderea standului României a participat, printre alții, și scriitorul Vasile Igna, atașat cultural al României la Ambasada de la Berna. Redăm din impresiile primului vizitator care a consemnat în cartea de impresii la standul român: "Dintr-o întâmplare, sunt primul vizitator al Salonului de Carte 2004 care semnează în cartea Dvs. Sunt cu atât mai fericit să vă pot felicita pentru calitatea prezentării standului românesc. Într-adevăr, cu fiecare an, acest stand devine din ce în ce mai frumos." Semnează Anton von Kunnering din Capet, Elveția

Daniela TOMESCU
conducătorul delegației României

Am primit la redacție

- Carmen Mușat, *Strategiile subversiunii. Descriere și narațiuni în proza postmodernă românească*, Editura Paralela 45, colecția 90, 2002, 315 pag.
- Elisabeta Isanos, *În căutarea Magdei Isanos*, Biblioteca Ziarului de duminică, 2003, 212 pag.
- V. Fanache, *Chipuri trecute ale veșniciei în lirica lui Blaga*, Editura Dacia, Universitaria, seria psihologica, 2003, 194 pag.
- Rodica Iulian, *DRACULA sau triumful modern al Vampirului*, Editura Compania, 2004, 168 pag.
- Mirela Marin, *Universul prozei contemporane I, Antiutopia și utopia valorii*, Editura Viitorul Românesc, 2003, 466 pag.
- Mihai Brescan, *Teoria Mulpimilor*, Editura Premier, 2003, 110 pag.
- Radu Ghica Moise, *Planeta îngândurată*, versuri, Editura Prahova, Ploiești, 2004, 60 pag.
- Vasile Spiridon, *Viziunile «învingătorului de profesie» Nichita*, Editura Timpul, Iași, 2003, 224 pag.
- Viorel Dinescu, *Asimptota*, versuri, Fundația „Scrișul românesc”, 2004, 108 pag.
- Revista *Axioma*, nr. 4 (49), aprilie 2004.
- Revista *Ateneu*, nr. 4 (416), aprilie 2004.

CONVORBIRI LITERARE a ajuns, în aprilie, la numărul 100, din ianuarie 1996, când a apărut sub actuala conducere. În editorialul semnat de Cassian Maria Spiridon, se contextualizează momentul nașterii actualei serii și se face o prezentare a etapelor prin care a trecut foaia Societății Junimea de la constituire până în prezent, încheind astfel: „Traversând trei secole și două milenii, astăzi, când de destinele revistei Convorbiri literare se ocupă de o sută de numere actuala echipă redacțională (...), am vrea să credem că și-a păstrat puterea de iradiere culturală, că este un veritabil vehicul european (cum fericit ni se atribuie această sintagmă de către un constant colaborator) întru afirmarea literaturii române.” Din cuprins, remarcăm dialogul cu poetul George Vulturescu, Irina Mavrodin - *Invenții de necunoscut*, Alexandru Zub - *Relația cu celălalt*, Gheorghe Grigurcu - *Dramatismul inutilității*, Constantin Ciopraga - *Nicolae Labi*^o - *astăzi*, Leonard Gavrilu - *Patru scrisori de la Lucian Blaga* (inedit), poezii de Mihai Ursachi, Cezar Ivănescu, și cronicile literare. La mulți ani, «Convorbiri literare»!

ARGE^a, nr. 3 (261) martie 2004 cuprinde articole pe teme diverse de istorie literară, critică literară, prezentare de carte, proză, poezie (de calitate). La rubrica „Philosophia perennis”, Jean Dumitru^o cu scrie despre *Alexandru Paleologu - Un... Montaigne român?*, iar la „Lecturi alternative”, Hadrian Soare, continuând *O istorie atemporală a literaturii române*, pune în discuție „11 elegii” de Nichita Stănescu. Remarcăm recenzia lui Constantin Aslam la volumul *C. Rădulescu-Motru. Viața și faptele sale*, de Constantin Schifirneș, apărut la Editura Albatros în 2003.

AXIOMA, nr. 4(49) / aprilie 2004. Primul număr de după aniversarea celor patru ani de existență. Pagina a doua găzduiește un fotomontaj care nemurește momentul aniversar. La fel de bogat și substanțial, în rest: Ieronim Tătaru - *Le Bon Maître* (160 de ani de la nașterea lui Anatol France); Viorel Cernica - *Încercare asupra manipulării*; C. Trandafir - *Correspondență inedită pentru Caragiale*; Christian Crăciun - *Romanul unui mediu* (cronică la romanul *Invazia* de Emanoil Toma); Arleen Ionescu - *Organizarea profanului în Ulise* (de Joyce); Tatiana Slama-Cazacu - *Limbaj și comunicare în contexte juridice*; eseurile semnate de Gabriela Vasilescu (*Frumosul sau armonia sufletului*) și Florin Dochia (*Discurs și eveniment*); pagina de religie, cele de arte plastice, muzică și teatru; proza de Viorica Rădupă; Meridianele Diane Rânciog (*Simplitate și iubire în poezia lui Maurice Careme*).

ROMÂNIA LITERARĂ, nr. 17, 18 și 19 / mai 2004. O dezbatere „la zi” despre un film care a produs valuri - Patimile lui Hristos de Mel Gibson - la care participă Virgil Nemoianu (cel mai profund și lucid în comentariu, în opinia noastră), Cristian Bădilipă, Adrian Papahagi, Sebastian Maxim, Mihail Neamțu. Mihai Zamfir își intitulează sugestiv - *Omul care nu a înțeles nimic* - textul despre memoriile lui Mihai Beniuc publicate de Editura Ion Cristoiu („Dincolo de sintaxa schioapă și de proprietatea cu totul relativă a termenilor, ceea ce te izbește drept în față e limba de lemn de la învăpământul politic comunist, în toată splendoarea ei”). La o nouă lectură (foarte aplicată) supune Alex. Ștefănescu pe A. E. Baconski, Lucian Raicu și Tudor Vianu. Continuă publicarea textului lui Mihai Zamfir intitulat *Jurnalul tuturor sincerităților* (despre „Jurnalul portughez” al lui Mircea Eliade) Interesant, de asemenea, eseu lui Andrei Terian „Contradicțiile protocronismului” (raportul dintre fragment și întreg sau situarea temporară a interpretului, care aplică discriminatoriu „mutația valorilor estetice”). Semnul de carte este postat de

Gheorghe Grigurcu pe *Glose la Alexandru Paleologu*. Inedite sunt cinci scrisori ale lui Mircea Eliade către Cezar Petrescu. Excelentă poezie de Ion Horea, Doina Uricariu, Liliana Ursu, Robert Schindel.

ATENEU, nr. 4, aprilie 2004. Carmen Mihalache mărturisește că nu poate trăi fără iluzii, nu vrea lucruri comune la teatru, așteaptă ca provincia să iasă în larg. Vlad Sorianu scrie despre cea mai recentă carte a Elisabetei Isanos: *În căutarea Magdei Isanos*, un „demers biografist”, și tot aici se refră la cartea lui Nicolae Cărlan consacrată lui Nicolae Labi^o. În legătură cu romanul lui Gherasim Rusu Togan (*Nefericiri întâmplătoare*) spune câteva cuvinte C. Trandafir. Și acest număr al revistei din Bacău acordă spațiu generos poeziei: Iordan Aioanei, Aurel Pop. „Din Basarabia”, Leo Butnaru socoate că „ar cam fi timpul” ca „tot ceea ce produce inteligență, artă, literatură, cultură, filosofie, și înțelegere în societatea basarabeană” să reintre în drepturi. Constantin Călin ne bucură și de data aceasta cu rubrica sa *arte&meserii*. Un elogiu meritat face Vasile Spiridon eseului *Camil Petrescu. Schiță pentru un portret* de Irina Petra^o.

ADEVĂRUL LITERAR și ARTISTIC, nr. 716 și 718 /11 și 18 mai 2004. Lucian Raicu (70 de ani) nu găsește, pe bună dreptate, justificată „lupta dintre generații”. Și exemplifică: Cehov nu s-a luptat cu „bătrânii” Tolstoi și Dostoievski, Maupassant n-a fost împotiva lui Flaubert, Baudelaire n-a dat cu barda în Th. Gautier, nici în Hugo; Rebreanu nu s-a uitat pieziș la Slavici; Holban, Sebastian, E. Ionescu, M Eliade nu s-au războit cu Hortensia Papadat Bengescu, Liviu Rebreanu, Camil Petrescu. Teodor Vârgolici scrie despre „literatura română și cenzura comunistă”. Daniel Cristea-Enache și continuă comentariul aplicat la romanul *Groapa* de Eugen Barbu. Pornind de la traducerea operei lui Arghezi în limba italiană, Monica Joița extrapolează discuția la nivelul întregii literaturi române. Despre cenzură și literatură scrie Mircea Angheliescu, iar Constantin Coroiu glosează împreună cu E. Simion în legătură cu simbul nostru exagerat catastrofic, cu lipsa de comuniune, cu scepticismul funciar, cu spiritul tranzacțional și cu multe alte chestiuni pe care i le „ridică la pământ” Andrei Grigor, «Eckermann» din Galapi. C Stănescu scrie, cu vioiciune de fond, tot despre confruntarea de generații, a „junilor goliarzi” împotriva „bătrânilor”, încercând să le găsească justificarea, pe de o parte, și excesele, pe de altă parte. Bine aplicate sunt cronicile, cu deosebire cea semnată de Teodora Dumitru referitoare la cartea Martei Petreu, *Filosofia lui Caragiale*. Chiar a^oa: „sofistică”, «lipsă de dovezi», «fabulație» etc. Avangardă de excepție: fragmentul *Paradisul de după colț* de Mario Vargas Llosa.

SEINE ET DANUBE, nr. 2, martie 2004, Spiritul peninsulelor (revistă de literatură, critică literară și filozofie, revistă ce apare, în limba franceză, cu concursul Centrului cultural român de la Paris, se menține la același nivel calitativ de la primul număr (dedicat lui Cioran). Dosarul de această dată, îl are ca protagonist pe Benjamin Fondane, și el unul dintre scriitorii care au trecut voluntar de la limba română la limba franceză. Venit de la Iași, mort la Auschwitz în 1944, Fondane a fost unul dintre marii poeți, critici, oameni de teatru și filosofi de limbă franceză dintre cele două războaie. Căpiva specialiști, printre care Mircea Martin. Ion Pop, Nicolae Bărna și aduc contribuție la cunoașterea sa. Ca și precedentul număr, și acesta se încheie cu percutantele pagini de „critică” asupra aparițiilor recente din Franța, la rubrica „Frappes Chirurgicales”, semnată de Dumitru Bepeneag.

INFORMATION BULLETIN, vol. XX, nr.4, Jackson, Michigan, U.S.A - Pe meleagurile Michiganului (SUA) acolo unde sulful românesc emană prin Societatea "Unirea Românilor", apare, ca o geană de zori, revista trimestrială „Information Bulletin”, avându-l ca editor pe Eugen S. Raica, președintele societății și ca asistent-editor pe istoricul Alexandru Nemoianu. Cu ecou în America și Canada, revista, în limba bilingvă, aduce în atenția cititorilor săi evenimente de cultură din cele două lumi: cea românească, niciodată uitată, și

lumea americană, cu rol integrator. Colaboratorii sunt teologi, scriitori, sociologi, istorici cât și apărători ai comunismului, ce și-au arătat tinerețile prin celulele Aiudului, Gherlei, Piteștiului și la Canal... Numărul 4, volumul XX, bunăoară, ne reține atenția cu pagini din memoria claustrată, cât și cu poezia "Mi-e dor de Aiud", de Traian Popescu, dedicată "Celor trecuți prin Aiud, aflați în viață sau încă în viața și lui Dan Gheorghiu, căruia-i aparține sintagma", menționează autorul. Decupăm câteva versuri,

ce ne readuc în memorie spiritul lui Radu Gyr: „În clipele de rugăciune, / Când mulțumesc cu gând profund, / Celui de sus, cu sficiune, / Dorul de Aiud nu mi-ascund. /.../ În beciul umed stors de vlagă, / Mărsăluind frigul salung, / O rază de lumină vagă. / Zvâcnește în Aiud prelung. / Atunci, în melodii și rime, / Am implorat sprijin divin / Uitând cu totul chiar de mine / și de-al Aiudului venin.” Varietatea și calitatea materialelor oferă revistei o limbă academică, fundamentată pe talent și, implicit, valoare.

Arrabal revine

(Urmare din pag.32)

Eu sunt un om foarte modest, tentat de megalomanie, ca și dvs. Mă joc de-a Dumnezeu și câteodată reușesc. Sunt urâșel, dar am un farmec nebun. Un tablou mă reprezintă adorat de giganți și tentat de imoralitate. Eu sunt unul dintre pușinii care spun lucruri definitive. Dacă Dumnezeu nu mi-ar fi dat atâtea cunoștințe, aș fi fost frumos ca Gary Cooper.

Scoateți o carte: "Scrisoare către Stalin". O temă surprinzătoare, unde vorbiți despre astăzi evocându-l pe Stalin...

Beigbeder (la Flammarion) îmi editează cartea și tocmai a făcut un spot publicitar la stația de metrou Stalingrad. Stalin este surprinzător. Era un pedofil platonice, deși a avut trei femei, dintre care Nadja, ca nevasta lui Breton, un cuvânt care înseamnă "speranță" în rusește și, cu o literă în minus, "nada", nimic, nihilism. Mi s-a spus că doar eu aș fi putut să scriu despre Stalin, mort acum 50 de ani. Dar acest om care a făcut 21 de ani de seminar avea o cultură vastă. L-a chemat pe Aragon, Neruda și Alberti, a frecventat Wittgenstein timp de o săptămână. Nu-l putem compara cu tâmpii ca Clinton, Elbân sau Kohl. Stalin, mândru de a fi devenit, spunea el, Par, spera

complimentele mamei lui care i-a răspuns simplu: ai fi fost un preot așa de bun! Stalin rămâne actual, lângă Pyongyang, Kartoum și nu numai.

Aveți proiecte de cinema?

Am văzut "Fecioara la 17 ani". Ce film! În cinematografie, am făcut ca Dumnezeu: 7 lungmetraje și apoi m-am odihnit. Dar îl pregătesc pe al optulea care se va numi "Yo", "Eu". Va fi cel mai bun film al meu, filmul meu definitiv.

Ce mai înseamnă "Panique" astăzi?

Ar trebui să vă pălmuiască pentru cuvântul "mai". Sunteți hegelian în loc să-l urmați pe Schopenhauer. Există o legătură, de exemplu, între "Panique" și teoria matematică a motivelor care tocmai a obținut medalia Fields, Premiul Nobel al matematicii.

Jocul de șah este important pentru dvs.?

Întotdeauna a existat o legătură între forța jucătorilor și violența imperiului în care au trăit. Când Spania și Franța sau Uniunea Sovietică erau imperii, aveau mereu cei mai buni jucători din lume. Astăzi sunt femei, chinezoaice sau indiene!

*Arrabal a primit primul premiu "Panique" de "La Foire du Livre" de Bruxelles.

(Interviu realizat de Guy Duplat pentru La Libre Belgique, 17 februarie 2004. Versiune în limba română de Laura Zahanagiu)

Omagiu lui Arrabal

(Urmare din pag.32)

Cu extraordinara claritate a nonsensului, ați făcut apoi aceiași mărturisire în "Fata lui King Kong", ultima carte pe care v-am citit-o. Este un roman-joc; și ca orice joc, fotbal, rugby, șah, este o închisoare de reguli, frumoasă precum forma încondeiată cu rafinament. Contrar jucătorului de șah, artistul inventează reguli singur și pentru el însuși, fiind, în același timp, și arhitectul închisorii și întemnițatul. "Fata lui King Kong": 50 de capitole dintre care fiecare (nici unul mai lung de trei pagini) conține: 1) un fragment din istoria protagonistei; 2) evocarea lui Cervantes (niciodată mai lungă de un paragraf); 3) unul sau două proverbe (după modelul celor ale lui Sancho) și 4) o frază sibilinică la sfârșit. Jocurile sunt periculoase: există proză, mecanisme de scriere atât de savant, atât de auster, atât de disperat ludice încât riști să mori de plictiseală. Cum ați reușit, d-le Arrabal, să rămâneți la fel de impudic

de hazliu în ciuda regulilor severe și strict aplicate? Cum ați făcut ca un personaj ireal și imposibil, căzută din ruleta regulilor și a calculelor, să mă poată emoționa în așa fel încât i-am citit aventurile total absurde dintr-o răsuflare, fără a mă putea opri? Ea este educată într-un internat religios, devine prostituată, reușete să-și înjunghie cei doi codoși, fuge în America; fostul patron o urmărește, vrea să o omoare și sfârșete prin a fi sedus: nu de corpul ei, nici de suflet, ci de dragostea pentru Cervantes, la care ea se gândește constant de-a lungul întregului roman. Cervantes este Dumnezeuul acestui roman. În ultimul capitol, patronul ucigaș este cocoșat pe un măgar, prostituata cervantofilă pe un cal și ei se îndepărtează, unul lângă celălalt, sub acoperișul de stele, în depărtare, spre câmpiile Americii. O, Cervantes, tatăl nostru, sfințească-se numele tău, rămâi cu noi, căci pe pământ, acest pământ plin de oameni serioși care nu ne iubesc, noi suntem însingurați și nu te avem decât pe tine.

(Versiune în limba română de Laura Zahanagiu)

